

Међународни научни скуп

НОВИ ХОРИЗОНТИ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Универзитет у Београду
Учитељски факултет
28.5.2022.

Књига резимеа



УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ



HUTE
ÉC-LE
PÉDAGOGIQUE
BEJUNE



University of Maribor
Faculty of Education



Facultatea de
Științe ale Educației
Psihologie și Asistență Socială



Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet



Иновације
у настави



International Scientific Conference
NEW HORIZONS IN EDUCATION

University of Belgrade
Teacher Education Faculty
28 May 2022

Book of Abstracts

Међународни научни скуп

НОВИ ХОРИЗОНТИ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Књига резимеа



УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ

28. мај 2022.

Београд

Međunarodni naučni skup

NOVI HORIZONTI VASPITANJA I OBRAZOVANJA

Knjiga rezimea



UNIVERSITY OF BELGRADE
TEACHER EDUCATION FACULTY

28. maj 2022.

Beograd

International Scientific Conference

NEW HORIZONS IN EDUCATION

Book of Abstracts



UNIVERSITY OF BELGRADE
TEACHER EDUCATION FACULTY

28 May 2022

Belgrade

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

Председница

проф. др Драгана Богавац, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

Чланови

проф. др Ивица Радовановић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

доц. др Софија Маричић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

проф. др Јелена Панић Мараш, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

проф. др Маријана Зељић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

проф. др Зорица Ковачевић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

проф. др Миланка Џиновић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

доц. др Ана Сарвановић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

проф. др Дејан Вук Станковић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

доц. др Наташа Јанковић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Београд, Србија

проф. др Маја Рауник Кирков, Педагошки факултет „Свети Климент Охридски“, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“, Скопље, Северна Македонија

доц. др Небојша Митровић, Педагошки факултет, Универзитет у Источном Сарајеву, Бијељина, Босна и Херцеговина

проф. др Владимира Велички, Учитељски факултет, Свеучилиште у Загребу, Загреб, Хрватска

проф. др Габриела Келемен, Факултет за образовне науке, психологију и социјални рад, Универзитет у Араду „Аурел Влаику“, Арад, Румунија

проф. др. Аленка Липовец, Педагошки факултет, Универзитет у Марибору, Марибор, Словенија

проф. др Франческо Арчидијаконо, Универзитет за образовање учитеља BEJUNE, Бил, Швајцарска

др Рајка Ђевић, научни сарадник, Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Председница

доц. др Анђела Шошкић

Чланови

проф. др Мирсада Љајић Зукорлић

мср Ивана Мрвош

мср Анђела Ђуковић

мср Анђела Вилотијевић

PROGRAMSKI ODBOR

Predsednica

prof. dr Dragana Bogavac, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

Članovi

prof. dr Ivica Radovanović, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

doc. dr Sofija Maričić, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

prof. dr Jelena Panić Maraš, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

prof. dr Marijana Zeljić, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

prof. dr Zorica Kovačević, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

prof. dr Milanka Džinović, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

doc. dr Ana Sarvanović, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

prof. dr Dejan Vuk Stanković, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

doc. dr Nataša Janković, Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Beograd, Srbija

prof. dr Maja Raunik Kirkov, Pedagoški fakultet „Sveti Kliment Ohridski“, Univerzitet „Sveti Kiril i Metodij“, Skoplje, Severna Makedonija

doc. dr Nebojša Mitrović, Pedagoški fakultet, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Bijeljina, Bosna i Hercegovina

prof. dr Vladimira Velički, Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

prof. dr Gabriela Kelemen, Fakultet za obrazovne nauke, psihologiju i socijalni rad, Univerzitet u Aradu „Aurel Vlaiku“, Arad, Rumunija

prof. dr. Alenka Lipovec, Pedagoški fakultet, Univerzitet u Mariboru, Maribor, Slovenija

prof. dr Frančesko Arčidijakono, Univerzitet za obrazovanje učitelja BEJUNE, Bil, Švajcarska

dr Rajka Đević, naučni saradnik, Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, Srbija

ORGANIZACIONI ODBOR

Predsednica

doc. dr Anđela Šoškić

Članovi

prof. dr Mirsada Ljajić Zukorlić

msr Ivana Mrvoš

msr Anđela Đuković

msr Anđela Vilotijević

PROGRAMME COMMITTEE

President

Dragana Bogavac, PhD, Full Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Members

Ivica Radovanović, PhD, Full Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Sofija Maričić, PhD, Assistant Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Jelena Panić Maraš, PhD, Associate Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Marijana Zeljić, PhD, Associate Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Zorica Kovačević, PhD, Associate Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Milanka Džinović, PhD, Associate Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Ana Sarvanović, PhD, Assistant Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Dejan Vuk Stanković, PhD, Associate Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Nataša Janković, PhD, Assistant Professor, Teacher Education Faculty, University of Belgrade, Serbia

Maya Raunik Kirkov, PhD, Associate Professor, St. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, North Macedonia

Nebojša Mitrović, PhD, Assistant Professor, Faculty of Education in Bijeljina, University of East Sarajevo, Bosnia & Herzegovina

Vladimira Velički, PhD, Associate Professor, Teacher Education Faculty, University of Zagreb, Croatia

Gabriela Kelemen, PhD, Full Professor, Faculty of Educational Science, Psychology and Social Work, "Aurel Vlaicu" University of Arad, Romania

Alenka Lipovec, PhD, Full Professor, Faculty of Education, University of Maribor, Slovenia

Francesco Arcidiacono, PhD, Research Professor, University of Teacher Education BEJUNE, Biel, Switzerland

Rajka Đević, PhD, Research Associate, Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

ORGANISING COMMITTEE

President

Anđela Šoškić, PhD, Assistant Professor

Members

Mirsada Ljajić Zukorlić, PhD, Associate Professor

Ivana Mrvoš, MA

Anđela Đuković, MA

Anđela Vilotijević, MA

РЕЦЕНЗЕНТИ

Сања Благоданић
Драгана Богавач
Невена Буђевац
Зорица Веиновић
Вера Вечански
Ана Вујовић
Габријела Грујић Гарић
Милана Дабић
Маријана Зељић
Мирсада Зукорлић
Маја Игњачевић Соколовић
Наташа Јанковић
Зорица Ковачевић
Јасмина Ковачевић
Софија Маричић
Предраг Милосављевић
Зорана Опачић
Данимир Мандић
Јелена Панић Мараш
Бојан Марковић
Јасмина Милинковић
Гордана Мишчевић
Марија Павловић
Маријана Папрић
Љиљана Плазинић
Филдуза Прушевић Садовић
Ивица Радовановић
Вера Радовић
Мирослава Ристић
Ана Сарвановић
Дејан Вук Станковић
Александар Стојановић
Александра Стошић
Валентина Хамовић
Зорица Цветановић
Анђела Шошкић

RECENZENTI | REVIEWERS

Sanja Blagdanić
Dragana Bogavac
Nevena Buđevac
Zorica Veinović
Vera Večanski
Ana Vujović
Gabrijela Grujić Garić
Milana Dabić
Marijana Zeljić
Mirsada Zukorlić
Maja Ignjačević Sokolović
Nataša Janković
Zorica Kovačević
Jasmina Kovačević
Sofija Maričić
Predrag Milosavljević
Zorana Opačić
Danimir Mandić
Jelena Panić Maraš
Bojan Marković
Jasmina Milinković
Gordana Miščević
Marija Pavlović
Marijana Paprić
Ljiljana Plazinić
Filduza Prušević Sadović
Ivica Radovanović
Vera Radović
Miroslava Ristić
Ana Sarvanović
Dejan Vuk Stanković
Aleksandar Stojanović
Aleksandra Stošić
Valentina Hamović
Zorica Cvetanović
Anđela Šoškić

Научни скуп је организован у сарадњи са:

- Педагошким факултетом „Свети Климент Охридски“ Универзитета „Свети Кирил и Методиј“, Скопље, Северна Македонија
- Педагошким факултетом Универзитета у Источном Сарајеву, Бијељина, Босна и Херцеговина
- Учитељским факултетом Свеучилишта у Загребу, Загреб, Хрватска
- Факултетом за образовне науке, психологију и социјални рад Универзитета у Араду „Аурел Влаику“, Арад, Румунија
- Педагошким факултетом Универзитета у Марибору, Марибор, Словенија
- Универзитетом за образовање учитеља BEJUNE, Бил, Швајцарска
- Институтом за педагошка истраживања, Београд, Србија

Naučni skup je organizovan u saradnji sa:

- Pedagoškim fakultetom „Sveti Kliment Ohridski“ Univerziteta „Sveti Kiril i Metodij“, Skoplje, Severna Makedonija
- Pedagoškim fakultetom Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Bijeljina, Bosna i Hercegovina
- Učiteljskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska
- Fakultetom za obrazovne nauke, psihologiju i socijalni rad Univerziteta u Aradu „Aurel Vlaiku“, Arad, Rumunija
- Pedagoškim fakultetom Univerziteta u Mariboru, Maribor, Slovenija
- Univerzitetom za obrazovanje učitelja BEJUNE, Bil, Švajcarska
- Institutom za pedagoška istraživanja, Beograd, Srbija

This conference was organised in cooperation with:

- St. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, North Macedonia
- Faculty of Education in Bijeljina, University of East Sarajevo, Bosnia & Herzegovina
- Teacher Education Faculty, University of Zagreb, Croatia
- Faculty of Educational Science, Psychology and Social Work, “Aurel Vlaicu” University of Arad, Romania
- Faculty of Education, University of Maribor, Slovenia
- University of Teacher Education BEJUNE, Biel, Switzerland
- Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

Садржај | Sadržaj | Contents

ПЛЕНАРНА САОПШТЕЊА | PLENARNA SAOPŠTENJA | PLENARY LECTURES

Александар Тадић	
Вреди ли борити се за васпитање?.....	22
Aleksandar Tadić	
Is it worth fighting for education in the classic sense?	24
Сузи Стајлс	
Децентрализовање улоге професора – Пет принципа да побољшамо услове учења студентима који нису попут нас.....	25
Suzy Styles	
De-centering the Professor – Five principles to enhance learning environments for students who are less like us.....	26

ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ ДИЛЕМЕ У ПРОЦЕСУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА VASPITNO-OBRAZOVNE DILEME U PROCESU NASTAVE I UČENJA EDUCATIONAL DILEMMAS IN THE TEACHING AND LEARNING PROCESS

Petra Furlan, Katarina Pirih	
Izazovi primene dečije literature za učenje prirodopisnih sadržaja u predškolskom razdoblju	27
Petra Furlan, Katarina Pirih	
Using children's literature to teach science based concepts in early childhood	29
Саша Марковић	
Изазови и савремени одјек просветне делатности Ђорђа НАТОШЕВИЋ	30
Saša Marković	
Challenges and contemporary echoes of Đorđe Natošević's educational activities	31
Катарина Путица	

Четворослојни тестови као начин провере концептуалног разумевања садржаја хемије.....	32
Katarina Putica	
Four-tier tests as a means for the assessment of conceptual understanding of chemistry content.....	33
Вера Радовић, Теодора Тодовић	
Моралне вредности у програмима наставе од првог до четвртог разреда основне школе.....	34
Vera Radović, Teodora Todović	
Moral values in national curriculum from first to fourth grade of elementary school	35
Марија Којовић Трапарић, Сања Благоданић	
Знања и заблуде ученика четвртог разреда о плутању и тоњењу тела	36
Marija Kojović Traparić, Sanja Blagdanić	
Fourth-grade primary students' knowledge and misconceptions about the phenomenon of floating and sinking	37

НОВЕ ПРОГРАМСКЕ КОНЦЕПЦИЈЕ У ОБРАЗОВАЊУ

NOVE PROGRAMSKE KONCEPCIJE U OBRAZOVANJU

NEW PROGRAMME CONCEPTS IN EDUCATION

Драгана Вукићевић, Наташа Станковић Шошо	
Интермедијалност у настави књижевности.....	38
Dragana Vukićević, Nataša Stanković Šošo	
Intermediality in Literature Teaching	40
Јелена Вујић, Мирјана Даничић	
Страни језици у примени – нови хоризонти у високом образовању .	41
Jelena Vujić, Mirjana Daničić	
Applied Foreign Languages (AFL) – broadening the horizons in higher education	42
Рада Шћепановић, Јасмина Милинковић	
Иновативне технике у формативном вредновању математичких знања	43
Rada Šćepanović, Jasmina Milinković	
Innovative techniques in formative assessment of mathematical knowledge	44
Јелена Панић Мараш	

Колико има политичке коректности у настави књижевности? Место савременог српског романа за децу у млађим разредима основне школе..... 45

Jelena Panić Maraš

How much political correctness is there in teaching literature? The place of a modern Serbian novel for children in the younger grades of primary school 46

Николина Шурјанац

Дневник о Чарнојевићу Милоша Црњанског као могућност изборне лектире 47

Nikolina Šurjanac

The Journal of Čarnojević by Miloš Crnjanski as a possibility of elective reading 48

Маја Рауник Кирков, Ролф Голоб, Весна Макашевска, Лулзим Адеми

Имплементација новог садржаја у стандардни универзитетски програм..... 49

Maja Raunik Kirkov, Rolf Gollob, Vesna Makaševska, Lulzim Ademi

Implementation of a new content in the standard university curriculum 50

ПОДРШКА РАЗВОЈУ КЉУЧНИХ ОБРАЗОВНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ

PODRŠKA RAZVOJU KLJUČNIH OBRAZOVNIH KOMPETENCIJA ZA CELOŽIVOTNO UČENJE

SUPPORT IN THE DEVELOPMENT OF KEY EDUCATIONAL COMPETENCIES FOR LIFELONG LEARNING

Марија Воркапић

Игре које подстичу развој просторног резонувања код деце предшколског узраста..... 51

Marija Vorkapić

Games that encourage the development of spatial reasoning in preschool children..... 53

Милош Козић, Драгица Тривић

Ставови наставника хемије о индустријској и примењеној хемији као контекстима за учење хемије у основној и средњој школи 54

Miloš Kozić, Dragica Trivić

Chemistry teachers' attitudes on industrial and applied chemistry as contexts for learning chemistry in primary and secondary school 55

Ивана Ђерић, Славица Максић, Душица Малинић

Оријентација средњошколаца на будућност у условима пандемије .	56
Ivana Đerić, Slavica Maksić, Dušica Malinić	
Orientation of high school students to the future in the conditions of a pandemic	57
Зорица Ковачевић	
Шта уче деца у вртићу? Садржаји учења из перспективе васпитача	58
Zorica Kovačević	
What do children learn in kindergarten? Content of learning from preschool teachers' perspectives	59
Светлана Почуча	
Ставови васпитача о употреби радних листова за развој почетних математичких појмова	60
Svetlana Počuča	
Educators' views on the use of worksheets for the development of initial mathematical concepts.....	61
Софија Маричић	
Криза учитељске професије – анализа и перспективе	62
Sofija Maričić	
The crisis of the teaching profession - analysis and perspectives.....	63

МОДЕЛОВАЊЕ МАТЕРИЈАЛА ЗА УЧЕЊЕ
MODELOVANJE MATERIJALA ZA UČENJE
LEARNING MATERIALS MODELLING

Нака Никшић	
Избор и прилагођавање етномузиколошке грађе гласовним способностима и потребама музичког описмењавања ученика млађих разреда основне школе.....	64
Naka Nikšić	
The selection and adaption of ethnomusicological material to the vocal abilities and requirements of music education among younger elementary school children.....	66
Милош Ђурић	
Превођење у настави на даљину (на материјалу енглеског језика за електротехнику и софтверско инжењерство)	67
Miloš Đurić	
Translating in distance learning (illustrated by English for Electrical and Software Engineering).....	68

ДИГИТАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ УЧЕСНИКА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ ПРОЦЕСА

DIGITALNE KOMPETENCIJE UČESNIKA VASPIITNO-OBRAZOVNOG PROCESA

DIGITAL COMPETENCIES OF PARTICIPANTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Мира Јовановић, Сања Вулетић, Љиљана Станковић	
Рефлексија васпитача о дигиталним компетенцијама и васпитно-образовном процесу током пандемије	69
Mira Jovanović, Sanja Vuletić, Ljiljana Stankov	
Preschool teachers` reflections on digital competencies and the educational process during pandemic	71
Nataša Rogulja, Mario Dumančić, Mjaka Ružić	
Dizajniranje kratkih književnih oblika u multimedijском окруženju korištenjem programskog jezika Scratch	72
Nataša Rogulja, Mario Dumančić, Mjaka Ružić	
Designing short literary forms in multimedia environment using the Scratch programming language	73
Анита Штерјоска Митреска	
Читање у дигиталном окружењу	74
Anita Šterjoska Mitreska	
Reading in a digital environment	75
Гордана Стоковић, Мирослава Ристић	
Методички приступи развоју алгоритамског начина размишљања у разредној настави	76
Gordana Stoković, Miroslava Ristić	
Developing Algorithmic Thinking- The Methodological Approach in Classroom Teaching.....	77

ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У НАСТАВИ

INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE TEHNOLOGIJE U NASTAVI

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING

Дејан Јанковић	
Мишљење наставника и ученика о примени Гугл преводиоца у настави	78
Dejan Janković	

Opinion of teachers and students on the application of Google Translate service in teaching	80
Војислав Илић, Сања Филиповић, Андријана Шикл-Ерски	
Опремљеност и сврха коришћења ИКТ у учионицама за наставу ликовне културе.....	81
Vojislav Ilić, Sanja Filipović, Andrijana Šikl-Erski	
Equipment and purpose of using ICT in classrooms for teaching art culture	82
Наталија Остојић, Иван Стојшић, Јелена Станисављевић	
Примена апликација проширене стварности у настави биологије: Анализа прихватања од стране ученика	83
Natalija Ostojić, Ivan Stojšić, Jelena Stanisavljević	
Application of augmented reality applications in biology teaching: An analysis of students' acceptance.....	84
Јелица Ристић, Мирослава Ристић	
SWOT анализа платформе Едмодо за праћење професионалне праксе будућих учитеља.....	85
Jelica Ristić, Miroslava Ristić	
The Edmodo platform for monitoring professional practice of future teachers: a SWOT analys	86
Гордана Мишчевић, Љиљана Бојанић	
Искуства учитеља о предностима и недостацима коришћења Гугл учионице.....	87
Gordana Miščević, Ljiljana Bojanić	
Teachers' experiences regarding advantages and disadvantages of Google classroom	88
Надица Јовановић Симић, Ивана Арсенић, Зорица Даничић	
Принципи универзалног дизајна у примени асистивне технологије код ученика са поремећајима комуникације.....	89
Nadica Jovanović Simić, Ivana Arsenić, Zorica Daničić	
Principles of universal design in the application of assistive technology for students with communication disorders.....	91
Лидија Ралевић, Биљана Томашевић	
Ефекат асинхроног онлајн учења уз примену наставних филмова о растварању супстанци	92
Lidija Ralević, Biljana Tomašević	
The effect of asynchronous online learning with applying the educational videos about dissolving substances	93

UMETNOSTI U SAVREMENOM VASPITNO-OBRAZOVNOM KONTEKSTU

ARTS IN THE MODERN EDUCATIONAL CONTEXT

Радмила Зечевић, Инес Матин

Повезаност мотива у садржајима предмета Српски језик и Ликовна култура у четвртог разреда основне школе 94

Radmila Zečević, Ines Matin

The connection between content motives of Serbian language and Art class in the fourth grade of elementary school 96

Милена Војиновић

Сагледавање места и улоге учења путем визуелних уметности у интегрисаном предшколском курикулуму 97

Milena Vojinović

Perceiving the place and role of learning through visual arts in an integrated preschool curriculum 98

Сандра Јосиповић

Књижевни текст у универзитетској настави енглеског језика струке – достигну хоризонти и савладиви изазови..... 99

Sandra Josipović

Literary texts in english for specific purposes classes at university level-reachable horizons and surmountable challenges..... 100

Татјана Кличковић

Припрема за усмено излагање ученика у оквиру предмета Српски језик и вештина комуникације на примеру романа Последња љубав у Цариграду Милорада Павића 101

Tatjana Kličković

Improving student oral presentations with concepts from the novel The Last Love in Constantinople by Milorad Pavić 102

Марија Барна-Липковски, Реља Пекић

Позориште – школа критичког мишљења за све..... 103

Marija Barna-Lipkovski, Relja Pečić

Theater – a school of critical thinking for all..... 104

Маја Соколовић-Игњачевић

Музичко стваралаштво у васпитно-образовној пракси предшколских установа Србије – заступљеност и видови рада..... 105

Maja Sokolović-Ignjačević

Musical creativity in the educational practice of Serbian preschools – frequency and modalities..... 106

Снежана Марковић

Замке тумачења књижевних текстова у разредној настави..... 107

Snežana Marković

The pitfalls of interpreting literary texts in primary school	108
--	------------

**ПОУЧАВАЊЕ И УЧЕЊЕ МАТЕРЊЕГ И СТРАНИХ ЈЕЗИКА У СВЕТЛУ
ГЛОБАЛНИХ ПРОМЕНА**

**POUČAVANJE I UČENJE MATERNJEG I STRANIH JEZIKA U SVETLU
GLOBALNIH PROMENA**

**NATIVE AND FOREIGN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING IN THE
LIGHT OF GLOBAL CHANGE**

Аница Радосављевић Крсмановић

Наклоњеност интернационализацији као фактор мотивације за учење енглеског језика	109
---	------------

Anica Radosavljević Krsmanović

International posture as a motivating factor for English language learning	111
---	------------

Наташа Јанковић, Зорана Опачић, Зорица Цветановић

Прожимање наставе енглеског и српског језика и књижевности за децу.....	112
--	------------

Nataša Janković, Zorana Opačić, Zorica Cvetanović

The intertwined teaching of the English and Serbian languages and children's literature.....	113
---	------------

ВИШЕЈЕЗИЧНОСТ И МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ

VIŠEJEZIČNOST I MULTIKULTURALNOST

MULTILINGUALISM AND MULTICULTURALISM

Милан Вурдеља

Интеркултурална осетљивост у настави на даљину – тематизовање Холокауста на часовима књижевности	115
---	------------

Milan Vurdelja

The issue of developing intercultural sensitivity in classroom – interpretation of Holocaust as a literary theme in the conditions of the "new normal"	116
---	------------

**ДЕТЕРМИНАНТЕ ПОРОДИЧНОГ ВАСПИТАЊА У САВРЕМЕНОМ
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ КОНТЕКСТУ**

**DETERMINANTE PORODIČNOG VASPITANJA U SAVREMENOM VASPITNO-
OBRAZOVNOM KONTEKSTU**

**DETERMINANTS OF FAMILY LIFE EDUCATION IN THE MODERN
EDUCATIONAL CONTEXT**

Тамара Прибишев Белеслин, Сања Партало, Александра Хаџић, Драгица
Милинковић

**Породично окружење и математички развој дјеце у раном дјетињству
..... 117**

Tamara PribišeV Beleslin, Sanja Partalo, Aleksandra Hadžić, Dragica Milinković
**Family environment and children's mathematical development in early
childhood 119**

ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ ПРОЦЕСИ У ВРЕМЕ COVID-19 ПАНДЕМИЈЕ

VASPITNO-OBRAZOVNI PROCESI U VREME COVID-19 PANDEMIJE

EDUCATIONAL PROCESSES DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Саша Степановић, Владимир Илић

Функционисање наставе за време пандемије коронавируса 121

Saša Stepanović, Vladimir Ilić

Education during the coronavirus pandemic 123

Јована Ђорђевић

**Алтернативни приступ извођењу практичне наставе из области
методике ликовног васпитања током COVID-19 пандемије 124**

Jovana Đorđević

**An alternative approach to implementing students' practical training in
the field of methodology of art education during COVID-19 pandemic 125**

Марина Ковачевић Лепојевић, Марија Стојановић, Бранислава Поповић-
Ћитић, Лидија Буквић Бранковић, Ана Параушић

**Наставничка перцепција сарадње са родитељима за време пандемије
..... 126**

Marina Kovačević Lepojević, Marija Stojanović, Branislava Popović-Ćitić, Lidija
Bukvić Branković, Ana Paraušić

Cooperation with parents during pandemic: teachers' perception 128

Весна Живковић

Стицање методичких компетенција у светлу савремених изазова пандемије на предмету Методика наставе музичке културе – студија случаја 129

Vesna Živković

Acquisition of methodological competencies in the light of modern challenges of the pandemic in the Methodology of music education - a case study 130

Агнеш Седлар, Тамара Рончевић, Душица Родић, Саша Хорват

Могућност примене хибридних илустрација у настави хемије за време Covid-19 пандемије 131

Agneš Sedlar, Tamara Rončević, Dušica Rodić, Saša Horvat

Opportunities for using hybrid illustrations in chemistry education during COVID-19 pandemic 132

Aleksandar Stojanović, Ante Kolak

Mogućnosti didaktičke podrške samoregulaciji učenja u vreme COVID-a 133

Aleksandar Stojanović, Ante Kolak

Possibilities of didactic support for self-regulation of learning during COVID 134

Зорица Веиновић, Јелена Радојичић

Активно учење о природним појавама у настави на даљину у време Ковид-19 пандемије у Републици Србији..... 135

Zorica Veinović, Jelena Radojičić

Active learning about natural phenomena using the distance education during the Covid-19 pandemic in the Republic of Serbia 136

Валерија Јанићијевић, Бојан Марковић, Бојана Маринковић

Од непосредне ка онлајн настави: часови књижевности за млађи узраст у ТВ школи 137

Valerija Janićijević, Bojan Marković, Bojana Marinković

From in-person to online classes: early school grades' literature courses in TV school..... 138

Љиљана Плазинић

Мотивација, анксиозност и самоефикасност ученика у ТВ настави 139

Ljiljana Plazinić

Motivation, anxiety and self-efficacy of students in TV instruction 140

СОЦИО-ЕМОЦИОНАЛНИ АСПЕКТИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ ПРОЦЕСА

SOCIO-EMOTIONALNI ASPEKTI VASPITNO-OBRAZOVNOG PROCESA

SOCIO-EMOTIONAL ASPECTS OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Марија Стојановић, Бранислава Поповић-Ћитић, Лидија Буквић-Бранковић,
Марина Ковачевић-Лепојевић

**Повезаност осећаја припадности школи са позитивним развојним
исходима ученика 141**

Marija Stojanović, Branislava Popović-Ćitić, Lidija Bukvić-Branković, Marina
Kovačević-Lepojević

**The relationship between sense of school belonging and positive
developmental outcomes for students..... 143**

Коста Лекић

Утицај лидерских вештина предавача на успех ученика 144

Kosta Lekić

**The effect of the leadership skills of the teacher on the success of the
students..... 144**

Маша Ђуришић, Весна Жунић-Павловић

**Повезаност школске климе и образовних постигнућа ученика:
Преглед истраживања..... 146**

Maša Đurišić, Vesna Žunić-Pavlović

**The relationship between school climate and students' educational
achievements: A review of research..... 147**

Мирсада Зукорлић

**Рефлексије комуникационих компетенција као основе за
изграђивање социјалне компетенције ученика 148**

Mirsada Zukorlić

**Reflections of communication competencies as a basis for building
students' social competence 149**

Борислав Ђукановић, Енита Чустовић

**Утицај пандемије ковида-19 на емоционалне и васпитно-образовне
процесе у породицама адолесцената Србије и Црне Горе 150**

Borislav Đukanović, Enita Čustović

**The impact of the Covid-19 pandemic on emotional and educational
processes in the families of adolescents in Serbia and Montenegro.... 151**

ПЛЕНАРНА САОПШТЕЊА

PLENARNA SAOPŠTENJA

PLENARY LECTURES

Вреди ли борити се за васпитање?

Александар Тадић

Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за педагогију и андрагогију, Београд, Србија

Апстракт

У савременим тржишним друштвима, у свету који се убрзано мења, неупитним и природним се сматра одређивање циљева и приоритета просветног система и просветних политика употребом појмова компетенције, вештине, квалификације, усаглашених са потребама тржишта, могућностима запошљавања и трендовима технолошког развоја. Маргинализација традиционалне педагошке терминологије (васпитање, образовање и настава) до те мере је уочљива да се њена употреба данас сматра или чудном или провокацијом. Тема научног скупа Нови хоризонти васпитања и образовања нуди прилику да преиспитамо како данас разумемо васпитање, да ли оно има аутентичну вредност или њену вредност процењујемо преко друштвених и индивидуалних бенефита. Таква провокација поткрепљује се анализом приоритета и мера просветних политика утемељених на економским принципима и менаџерским флоскулама (уместо на принципима васпитања и образовања), на глорификацији практичних вештина, продуктивности, флексибилности, мобилности и с тим у складу развијаних процедура стандардизације, учења, тестирања, такмичења (уместо на намерама јачања еманципаторских пракси усмерених на достизање аутономије, аутентичности и зрелости појединаца који ће моћи да дају активан допринос како економском развоју, тако и демократизацији друштва и хуманизацији односа у друштву). Закључним разматрањима афирмише се педагошки оптимизам, као лично убеђење без кога је немогућ успех у борбама за занемарене принципе и циљеве васпитања и образовања.

Кључне речи: васпитање, систем васпитања и образовања, концепције васпитања, педагошки принципи

Is it worth fighting for education in the classic sense?

Aleksandar Tadić

University of Belgrade, Faculty of Philosophy, Pedagogy and Andragogy
Department, Belgrade, Serbia

Abstract

In modern market societies, in a rapidly changing world, it is unquestionable and natural to determine the goals and priorities of the education system and policies through the concepts of competence, skills, qualifications, in line with market needs, employability and technological development trends. The marginalization of traditional pedagogical terminology (education in the classic sense and teaching) is so noticeable that its use today is considered either strange or as a provocation. The topic of the scientific conference New Horizons of Education offers an opportunity to reconsider how we today understand education, whether it has an authentic value or whether we assess its value through social and individual benefits. Such provocation is supported by the analysis of priorities and decisions of education policies based on economic principles and the phrases used by New Management (instead of on pedagogical principles of education), on glorification of practical skills, productivity, flexibility, mobility and procedures of standardization developed in accordance with it, learning, testing, competition (instead of on intentions of strengthening emancipatory practices aimed at achieving autonomy, authenticity and maturity of individuals who will be able to make an active contribution not only to economic development but also to the democratization of society and the humanization of relations in society). The concluding considerations affirm pedagogical optimism, as a personal belief without which it is impossible to succeed in the struggle for neglected pedagogical principles and goals of education.

Key words: education, education system, education policies, orientations in education, pedagogical principles

Децентрализовање улоге професора – Пет принципа да побољшамо услове учења студентима који нису попут нас

Сузи Стајлс

Нанјанг технолошки универзитет, Сингапур

Апстракт

Ми наставници смо необични. Имамо јединствену улогу у учионици – као стручњаци, водичи кроз садржаје и ментори у стицању знања. Та улога нас разликује од наших студената, углавном млађих и мање искусних од нас. Али то није једина разлика – ми смо махом сви били добри ђаци у школи и то нас издваја од других. Осим тога, студент је много више него нас, а тај распон људских искустава у само једном разреду надилази могући обухват појединачног ума. Зато ученицима не чинимо услугу ако не уважавамо ту разноликост. Пет принципа заснованих на индивидуалној разноликости може да нам помогне да створимо средину за учење која погодује нашим студентима: 1. Настава за типичног ученика: на основу лекција из когнитивне психологије памћења и учења знамо који су општи принципи људског учења и оно што најбоље функционише код већине ученика; 2. Вредновање разноликости, преиспитивање норми: можемо да преиспитујемо нормативне праксе које полазе од претпоставке да су сви ученици исти и да уважамо постојање разноликости; 3. Попуштање баријера: учешће ученика можемо да побољшамо ако попустимо емоционалне баријере; 4. Давање простора: можемо да користимо такве стратегије које омогућавају да се у учионици чују различити гласови; 5. Сислен утрошак времена: најбољи смо када разноликост умова који заједно проводе време користимо на смислен начин. Илустровано примерима из моје наставне праксе на универзитетима у Аустралији, Европи и Азији.

Кључне речи: когнитивна психологија, наука о учењу, индивидуалне разлике, разноликост у образовању, стратегије у учионици

De-centering the Professor – Five principles to enhance learning environments for students who are less like us

Suzy Styles

Nanyang Technological University, Singapore

Abstract

Teachers are weird. We have a unique role in the classroom – as subject experts, content guides and mentors in knowledge-building. This role that sets us apart from our students, who tend to be younger or less experienced. But this isn't the only difference – we generally did well in school, and this makes us deeply atypical. We are also outnumbered by our students – which means the range of human experiences in any single class is larger than our own minds can encompass. We do our students a disservice if we don't value that diversity. Five principles grounded in individual diversity can help us create learning environments that work for our students: 1. Teaching for the typical student: Lessons from the cognitive psychology of memory and learning give us general principles of human learning, and what works best for most of us – even if it doesn't align with our own experience; 2. Valuing diversity, challenging norms: We can challenge normative practices that assume all students are alike, and respectfully acknowledge differences; 3. Lowering barriers: We can enhance participation by reducing emotional overheads; 4. Making space: We can use strategies to distribute class time among diverse voices; 5. Spending time meaningfully: We do best when we make meaningful use of the diverse collection of minds that spend time together. Illustrated with examples from my teaching in higher education in Australia, Europe, and Asia.

Key words: Cognitive Psychology, Science of Learning, Individual Differences, Diversity in Education, Classroom Strategies

I

ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ ДИЛЕМЕ У
ПРОЦЕСУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

VASPIITNO-OBRAZOVNE DILEME U
PROCESU NASTAVE I UČENJA

EDUCATIONAL DILEMMAS IN THE
TEACHING AND LEARNING PROCESS

Izazovi primene dečije literature za učenje prirodopisnih sadržaja u predškolskom razdoblju

Petra Furlan

Univerzitet u Primorskoj, Pedagoški fakultet, Koper, Slovenija

Katarina Pirih

Univerzitet u Primorskoj, Pedagoški fakultet, Koper, Slovenija

Apstrakt

Vaspitači u vrtiću za uvod u sadržaj o naučnim pojmovima često primenjuju pesmu ili priču koja se odnosi na predmetnu temu. U obradi književnog teksta je iznimno važno da se detetu ponudi kognitivna, etička i estetska širina umetničkog teksta (Baloh, Furlan, Jelovčan, Kraj, 2019). Gledano sa stanovišta prirodopisa, treba obrazovati pismenog čoveka, koji će poznavati temeljne naučne pojmove, razvijati spretnosti i sposobnosti te znati rešavati probleme i otkrivati prirodu (Battelli, 2014). Znanje vaspitača kod toga igra važnu ulogu, jer utječe na kvalitetu stečenog znanja predškolske dece. Da bismo otkrili u kolikom obimu vaspitači u vrtiću pogrešno nazivaju životinje koje često čujemo u dečijim pesmicama, dali smo im anketni upitnik. Upitnik je bio sastavljen od pitanja koja se odnose na tekst slovenačkih dečijih pesmica koje se često pevaju. Anketni upitnik je rešilo 100 vaspitača, zaposlenih na području cele Slovenije. Rezultati su pokazali manjkavo znanje iz oblasti prirodopisa, pošto su vaspitači na većinu pitanja dali pogrešne odgovore. Pri tom treba naglasiti važnost pravilnog izražavanja, pošto se znanje koje predškolska deca stekne prenosi dalje, u kasno detinjstvo.

Ključne reči: Prirodopis, dečije pesme, imenovanje životinja, vaspitači

Using children's literature to teach science based concepts in early childhood

Petra Furlan

University od Primorska, Faculty of Education, Koper, Slovenia

Katarina Pirih

University od Primorska, Faculty of Education, Koper, Slovenia

Abstract

When learning science content, kindergarten professionals often use a song or story for motivation (introduction to the content) that relates to the content being discussed. From the point of view of dealing with a literary text, it is important to offer the child a cognitive, ethical and aesthetic dimension of an artistic text (Baloh, Furlan, Jelovčan, Kralj, 2019), whereas from the point of view of science, the aim is to raise a science-literate person who will know the basic concepts of science, develop skills and abilities and be able to solve problems and discover nature (Battelli, 2014). The knowledge of kindergarten professionals plays an important role in this, as it affects the quality of acquired knowledge of preschool children. In order to find out to what extent the professionals employed in kindergartens use incorrect names regarding animals, which we often hear in children's songs, we gave them a questionnaire. It consisted of questions related to the lyrics of Slovenian children's songs, which are often sung. The questionnaire was completed by 100 professionals employed throughout Slovenia. The results showed a lack of knowledge of the above science contents, as the professionals answered most of the questions incorrectly. We would like to emphasize the importance of correct terminology and the separate treatment of literature and science, as the knowledge that preschool children learn is often passed on to late childhood.

Key words: Science, children's songs, animal naming, professionals

Изазови и савремени одјек просветне делатности Ђорђа Натошевић

Саша Марковић

Универзитет у Новом Саду, Педагошки факултет, Сомбор, Србија

Апстракт

Срби са простора Војводине, од свог интензивнијег насељавања, су били суочени са изазовом очувања идентитета. Насељени на простору „католичке тврђаве“, односно Хабсбуршке монархије, од 1867, Аустро-Угарске, живели су у изразито неповољном окружењу које је имало намеру да их асимилије. У таквим околностима, развој образовања путем отварања учитељске школе и развоја педагошке мисли били су, уз духовну мисију Српске православне цркве, идентитетска упоришта која су омогућавала опстанак српског народа. Средином 19. века, један од најзначајнијих педагога у Срба, Ђорђе Натошевић је, као просветни инспектор и мислилац, започео, и код Срба „пречана“ и у тадашњој Кнежевини Србији, рад на организационом и интелектуалном утемељењу модерних просветних идеја Коменског и Песталоција. Његов допринос је нарочито значајан у развоју школског система и филантропизма. У том послу, велику улогу одиграло је његово родољубље и патриотизам, са којим се одлучно супротставио неприхватљивим недостацима у образовању и васпитању деце. Критиком ових појава, унутар свог народа, Натошевић је намеравао да створи здраво језгро које може да се супротстави процесу однарођавања. Рад представља историографску анализу његових ставова, а намера је да се његове идеје човекољубља афирмишу у савременим околностима.

Кључне речи: Натошевић, образовање, школа, самокритика, критика

Challenges and contemporary echoes of Đorđe Natošević's educational activities

Saša Marković

University of Novi Sad, Faculty of Education, Sombor, Serbia

Abstract

Ever since Serbs from the area of Vojvodina more intensively settled this region, they had been facing the challenge of preserving their identity. Inhabiting the area of the "Catholic fortress", the Habsburg monarchy (since 1867, Austro-Hungary), they lived in a very unfavorable environment which tended to assimilate them. In such circumstances, the development of education through the opening of a school for teachers and the development of pedagogical thought were, along with the spiritual mission of the Serbian Orthodox Church, the identity strongholds that enabled the survival of the Serbian people. In the middle of the 19th century, one of the most important pedagogues among Serbs, Đorđe Natošević, as an educational inspector and thinker, worked on the organization and intellectual foundation of modern educational ideas in line with the ideas of Comenius and Pestalozzi, both among Serbs in Vojvodina and "Prečans" in, then, the Principality of Serbia. His contribution is especially significant in the development of the school system and philanthropy. In that work, his patriotism played a big role, with which he resolutely opposed the unacceptable shortcomings in the education and upbringing of children. By criticizing these phenomena, within his own people, Natošević intended to create a healthy core that could oppose the process of denationalization. The paper presents a historiographical analysis of his views, and the intention is to affirm his ideas of philanthropy in modern circumstances.

Key words: Natošević, education, school, self-criticism, criticism

Четворослојни тестови као начин провере концептуалног разумевања садржаја хемије

Катарина Путица

Универзитет у Београду, Хемијски факултет, Иновациони центар
Хемијског факултета, Београд, Србија

Апстракт

Једна од честих дилема наставника хемије односи се на одабир најефикаснијег начина за проверу ученичког концептуалног разумевања обрађеног градива и детекцију мисконцепција, као озбиљних препрека за даље учење. Циљ овог истраживања био је да се провери могућност детекције мисконцепција о протеинима код ученика осмог разреда основне школе, помоћу четворослојног теста. Четворослојни тестови представљају најсавременије дијагностичке тестове, развијене са циљем да превазиђу ограничења свих претходно коришћених инструмената за проверу концептуалног разумевања. Први слој задатака у овим тестовима представља концептуално питање вишеструког избора, а други још једно питање овог типа, у коме се образлаже одабир одговора на питање из првог слоја. За оба питања ученици на шестостепеној Ликертовој скали исказују колико су сигурни у тачност својих одговора, што чини трећи и четврти слој теста. Тест је развијен у три фазе, а његову финалну верзију решавало је 142 ученика поменутог узраста. Установљено је да сва четири слоја теста имају високу поузданост и моћ дискриминације. На питања из прва два слоја тачно је одговорило 38% ученика, просечна сигурност у тачност датих одговора била је 60,2%, а укупно је детектовано 12 мисконцепција. На овај начин, тест пружа могућност наставницима да стекну детаљан увид у концептуално разумевање градива о протеинима, код ученика осмог разреда основне школе.

Кључне речи: четворослојни тестови, настава хемије, концептуално разумевање, ученици

Four-tier tests as a means for the assessment of conceptual understanding of chemistry content

Katarina Putica

University of Belgrade, Faculty of Chemistry, Innovative Centre of the
Faculty of Chemistry, Belgrade, Serbia

Abstract

A frequent dilemma of chemistry teachers refers to the selection of the most efficient way to assess students' conceptual understanding of the elaborated content and detect misconceptions, as serious obstacles to further learning. The aim of this study was to assess the ability of a four-tier test to detect misconceptions about proteins, among eight-grade elementary school pupils. Four-tier tests are the most modern diagnostic tests, developed to overcome the limitations of all prior instruments for the assessment of conceptual understanding. First tier of items in these tests is a multiple-choice conceptual question, while the second tier is another question of this type, that provides a reason for the choice of answer to the first tier. For both tiers the pupils express the certainty in the correctness of their answers on a six-point Likert scale, forming the third and fourth tier of the test. The test was developed in three phases, and its final version was solved by 142 pupils. It was found that all four tiers have high reliability and discrimination power. First two tiers were correctly answered by 38% of pupils, average certainty in the correctness of the given responses was 60.2% and a total of 12 misconceptions were detected. Thus, the test provides the teachers with a detailed insight into eight-grade elementary school pupils' conceptual understanding of proteins.

Key words: four-tier tests, chemistry education, conceptual understanding, pupils

Моралне вредности у програмима наставе од првог до четвртог разреда основне школе

Вера Радовић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Теодора Тодовић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Моралне вредности су старо-ново педагошко питање (Ђорђевић, 2007, 2012, 2014; Стојановић, 2007; Мерије, 2014; Тадић, 2019) и широко поље проучавања, стога смо га у раду актуелизовали и конкретизовали кроз анализу моралних вредности у глобалним циљевима, и у циљевима, исходима и садржајима свих обавезних и изборних предмета од првог до четвртог разреда основног васпитања и образовања. Циљ истраживања био је да утврдимо које од моралних вредности су присутне у наставним програмима, колико су присутне и конзистентне у свим елементима анализе (глобалним и оперативним циљевима, исходима и садржајима). Примењена је метода теоријске анализе, а за потребе истраживања конструисан је посебан инструмент (чек листа). На основу резултата анализе дошли смо до закључка да нису све анализиране моралне вредности присутне у циљевима, исходима и садржајима наставних предмета од првог до четвртог разреда, да постоји разлика у степену присуства моралних вредности у обавезним предметима у односу на изборне, као и у обавезним наставним предметима међусобно и да не постоји конзистентност у присуству вредности у сваком од наведених елемената анализе. Односно, поједине вредности се налазе у формулацијама циљева, али не у исходима и садржајима истог наставног предмета. Добијени резултати отварају дилеме у моралном васпитању деце основношколског узраста, полазећи од програмског оквира за дидактичке активности ученика и учитеља.

Кључне речи: моралне вредности, морално васпитање, наставни програм

Moral values in national curriculum from first to fourth grade of elementary school

Vera Radović

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Teodora Todović

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Moral values are an old-new pedagogical question (Đorđević, 2007, 2012, 2014; Stojanović, 2007; Merije, 2014; Tadić, 2019) and wide field of research, therefore we have actualized and concretized it in the paper through the analysis of moral values in global goals, and in the goals, issues and contents of all compulsory and optional subjects from the first to the fourth grade of primary education. The aim of the research was to determine which of the moral values are present in the curriculum and how much they are present and consistent in all elements of the analysis (global and operational goals, issues and content). The method of theoretical analysis was applied and for the needs of the research it was constructed a special research instrument (checklist). Based on the results of the analysis, we came to the conclusion that not all of analyzed moral values are present in the goals, issues and content of subjects from first to fourth grade, that there is a difference in the presence of moral values in compulsory subjects in relation to optional, and that in compulsory subjects with each other and that there is no consistency in the presence of values in each of elements that were analyzed. Apropos, certain values are found in the formulations of goals, but not in the issues and contents of the same subject. The obtained results open dilemmas in the moral education of primary school children, starting from the curriculum framework for didactic activities of students and teachers.

Key words: moral values, moral education, national curriculum

Знања и заблуде ученика четвртог разреда о плутању и тоњењу тела

Марија Којовић Трапарић
Основна школа „Коста Вујић“, Београд, Србија

Сања Благданић
Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Ученици у школу долазе са одређеним разумевањем света око себе, формираним и учвршћеним кроз свакодневно искуство. Погрешно или непотпуно тумачење појава из свакодневног живота често води ка формирању заблуда ученика о одређеним научним феноменима. Феномен плутања и тоњења тела се у низу истраживања показао као нарочито погодан за развој заблуда код ученика различитих узраста, као и код одраслих. Циљ спроведеног истраживања био је да се идентификују заблуде ученика четвртог разреда о појави плутања и тоњења тела, као и могућност кориговања тих заблуда под утицајем практичних истраживачких активности (извођење огледа уз вођену дискусију). За остваривање овог циља примењене су технике тестирања и интервјуисања (које је пратило реализацију огледа). Потврђене су ученичке заблуде о феномену плутања и тоњења тела које су препознате у ранијим истраживањима – велики/тешки предмети тону, предмети са рупом тону, равни предмети плутају, оштра ивица предмета чини да он тоне. Након суочавања са својим заблудама кроз извођење огледа, ученици почињу да увиђају противречност сопствених уверења, те показују тежњу да пронађу универзално објашњење које ће важити за сваки појединачни случај. Ови налази указују на значај примене истраживачких активности у проучавању природних феномена на часовима природе и друштва.

Кључне речи: заблуде ученика, феномен плутања и тоњења тела, настава природе и друштва

Fourth-grade primary students' knowledge and misconceptions about the phenomenon of floating and sinking

Marija Kojović Traparić
Elementary School "Kosta Vujić", Belgrade, Serbia

Sanja Blagdanić
University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Children start school with some already existing understanding of the surrounding world, formed and strengthened through everyday experience. Incorrect or incomplete explication of everyday phenomena often leads to the formation of students' misconceptions about certain scientific phenomena. In the previous research, the phenomenon of sinking and floating has often been proved suitable for the development of various misconceptions among children of all ages, as well as the adults. The aim of this research was to identify common misconceptions about floating and sinking among fourth-grade students, as well as the possibility of correction them through hands-on activities (experiments accompanied by guided discussion). In this effort, tests and task-based interviews following the series of hands-on experiments were applied. Previously established misconceptions were confirmed, such as that the big/heavy objects sink, objects with holes sink, flat objects float, objects with sharp edges sink. After facing their misconceptions in the process of conducting various experiments, students start recognizing the contradictory nature of their own beliefs and proceed to find one universal explanation of the phenomenon, which can be applied to each individual case. These results thus indicate the importance of the implementation of hands-on activities in teaching science phenomena in Science and Social Studies.

Key words: misconceptions, floating and sinking, primary science

II

НОВЕ ПРОГРАМСКЕ КОНЦЕПЦИЈЕ У
ОБРАЗОВАЊУ

NOVE PROGRAMSKE KONCEPCIJE U
OBRAZOVANJU

NEW PROGRAMME CONCEPTS IN
EDUCATION

Интермедијалност у настави књижевности

Драгана Вукићевић

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, Београд, Србија

Наташа Станковић Шошо

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, Београд, Србија

Апстракт

Полазећи од нараторолошки широко заснованих проучавања медијски различито реализованих наратива, у раду смо покушали да повежемо тумачења књижевног, ликовног и позоришног наратива и да истовремено укажемо на методички потенцијал савремених форми повезивања у оквирима популарних комуникационих мрежа (јутјуб, инстаграм, фејсбук). Неки од облика којима ће бити посвећени посебни одељци рада су: књижевна географија, „инстаграм антологије“, књижевна шетња градом, реч и слика (значај и значења екфразе), позоришни и књижевни наратив, ликовна и позоришна критика. У студији се прате процеси (хомогенизације, али и спецификације) који се дешавају унутар сложеног поља анализе које се шири са књижевног текста према: стрипу, слици, позоришној представи, филму, радио драми или другим интерактивним форматима. Посебно се анализирају новине у наставном програму на студијама књижевности инспирисане проучавањима актуелног феномена „трансфикционалности“ и „интерфикционалности“. Циљ истраживања је уочавање специфичности књижевне поетике интермедијалних форми и упознавање студената са њиховим разноврсним медијским репрезентацијама, наративизацијама и адаптацијама.

Кључне речи: интермедијалност у настави књижевности, методика наставе књижевности, интерактивни формати (стрип, слика, позоришна представа, филм, радио драма)

Intermediality in Literature Teaching

Dragana Vukićević

University of Belgrade, Faculty of Philology, Department of Serbian Literature with South-Slavonic Literatures, Belgrade, Serbia

Nataša Stanković Šošo

University of Belgrade, Faculty of Philology, Department of Serbian Literature with South-Slavonic Literatures, Belgrade, Serbia

Abstract

Starting from the narratively widely based study of narratives realized in different media, in this paper we try to connect understanding of literary, art and theatre narrative and, at the same time, highlight the methodical potential of the contemporary forms of connecting within popular communication networks (YouTube, Instagram, Facebook). For the control sample of an attractive social network, we have chosen the Department of Serbian Literature with South-Slavonic Literatures Instagram page focusing on intermedia content and its visibility within the profiled group of users. Some of the forms that will be separately analyzed in the paper are: literature geography, 'Instagram anthologies', literature city walk, word and picture (the importance and the meaning of ekphrasis), theatre and literature narrative, art and theatre criticism. The paper follows the processes (homogenization, but also specification) taking place within the complex field of analysis that crosses the border of literature text and goes toward cartoons, picture, theatre play, film, radio drama, and other interactive forms. The novelties in the literature studies curriculum inspired by the study of the modern phenomenon of 'trans-fictionality' and 'inter-fictionality' are separately analyzed. The aim of the study is to spot the specific characteristics of literary poetry of intermediality forms and to find various media representations, narrativization and adaptations.

Key words: intermediality in literature teaching, literature teaching methodology, interactive forms (cartoons, picture, theatre play, film, radio drama)

Страни језици у примени – нови хоризонти у високом образовању

Јелена Вујић

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, Србија

Мирјана Даничић

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, Србија

Апстракт

У раду се представља и образлаже концепција новог студијског програма Страни језици у примени за академске студије првог степена. Полазна идеја је да се новим трансдисциплинарним курикулумима са фокусом на развијању примењених језичких компетенција покрије празнина која постоји у систему високог образовања у РС, а самим тим и да се одговори захтевима тржишта рада за повезивањем научно-стручних области европског предузетништва и управљања пројектима са једне стране и страних филологија и транслатологије са друге стране. Овако замишљен студијски програм омогућава интернационализацију знања и науке у складу са постулатима Европског простора високог образовања (ЕНЕА), посебно имајући у виду да се слични програми изводе на европским универзитетима, што аутори показују користећи методу компаративне и прегледне анализе њихових курикулума. Такође, овим студијским програмом у наставни процес уводе се иновације уз помоћ тзв. хибридне учионице у којој се стичу дигиталне компетенције неопходне на домаћем, европском и глобалном тржишту рада. Циљ рада је да детаљно и аргументовано прикаже оправданост увођења оваквог трансдисциплинарног програма који лингвистичке компетенције сједињује са знањима и вештинама из области економије, менаџмента, (европског) предузетништва, информатичких технологија, чиме се фокус студија усмерава на применљивост страних језика у разним професионалним областима. У закључку, аутори истичу усаглашеност студијског програма са Стратегијом развој

Кључне речи: Основне академске студије (ОАС), студијски програм, страни језици у примени, трансдисциплинарност, Европски простор високог образовања (ЕНЕА), Стратегија развоја образовања и васпитања до 2030. године у РС

Applied Foreign Languages (AFL) – broadening the horizons in higher education

Jelena Vujić

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia

Mirjana Daničić

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia

Abstract

The paper presents the concept of the new BA study programme Applied Foreign Languages. The aim of the programme is to introduce new transdisciplinary curricula which will fill the void in Serbian higher education, as well as to respond to the labour market demands for intertwining scientific and professional fields of European entrepreneurship and project management on the one hand, and foreign languages and translatology on the other. The design of the new study programme encourages and enables internationalization of knowledge and science in accordance with the European Higher Education Area (EHEA), particularly in view of the fact that similar programmes have been implemented at the universities across Europe for decades, which is presented by the method of descriptive and comparative analysis of some European curricula. Moreover, this study programme introduces innovative teaching in the form of the so-called hybrid classroom used to foster digital competences required on the local, European and global labour market. The aim of the paper is to present thoroughly and with solid arguments the justification for starting such a transdisciplinary programme which will bring together linguistic competences and skills and knowledge of economics, management, (European) entrepreneurship, and IT, thus directing the focus of the studies to the applicability of the foreign languages in various professional fields. In conclusion, authors underline the compliance of this study programme with the Strategy for the Development of Education in Serbia by 2030.

Key words: BA studies, study programme, applied foreign languages (AFL), transdisciplinarity, European Higher Education Area (EHEA), Strategy for the Development of Education in Serbia by 2030.

Иновативне технике у формативном вредновању математичких знања

Рада Шћепановић

ЈУОШ „Милија Никчевић“, Никшић, Црна Гора

Јасмина Милинковић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Формативним вредновањем прикупљају се докази о нивоу математичких постигнућа у току наставног процеса ради прилагођавања активности потребама ученика. На основама конструктивистичке перспективе развоја математичких знања, методом теоријске анализе извршили смо селекцију извора аутентичних стратегија и техника формативне процене ученичких постигнућа. Основни критеријум одабира наведених техника је објекат процене–ниво разумевања и повезаности математичких знања. Циљ нам је да истражимо примену одабраних техника за процену нивоа усвојености математичког знања, његовог разумевања, повезивања са другим знањима, као и испитивање стратегија ученика. Понуђена су решења за формативно вредновање математичких знања техникама: Тест почетних математичких знања - ТЕМА, систем „сондирања“, техника „скрининга“, аналитичке и холистичке рубрике за бодовање и клинички интервју. Резултати, компаративне анализе одабраних техника, показују да наведене иновативне технике примарно пружају информације о нивоу математичких знања, разумевања, повезаности са другим знањима, те стратегије ученика, као и поређење добијених резултата са различитим структурама знања које су потребне за даљи развој знања. Међу наведеним техникама највећу флексибилност, али и највише захтева у примени има техника клиничког интервјуа. Препоручује се комбиновање наведених техника формативног вредновања, у односу на ниво усвојених математичких знања и предвиђених когнитивних циљевима наставе математике, како би се на ефикасан начин отклонили проблеми разумевања и повезивања математичких знања.

Кључне речи: формативно вредновање, аутентичне технике вредновања, иновативне технике вредновања, математичко знање

Innovative techniques in formative assessment of mathematical knowledge

Rada Šćepanović

Elementary School „Milija Nikčević“, Nikšić, Montenegro

Jasmina Milinković

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Formative evaluation gathers evidence of the level of mathematical achievement during the teaching process in order to adapt activities to the needs of students. Based on the constructivist perspective of the development of mathematical knowledge, we used the method of theoretical analysis to select the sources of authentic strategies and techniques of formative assessment of student achievement. The basic criterion for selecting these techniques is the object of assessment - the level of understanding and connection of mathematical knowledge. Our goal is to investigate the application of selected techniques to assess the level of acquisition of mathematical knowledge, its understanding, connection with other knowledge, as well as examining student strategies. Solutions for formative evaluation of mathematical knowledge with the following techniques are offered: Test of initial mathematical knowledge - TEMA, "probing" system, "screening" technique, analytical and holistic scoring sections and clinical interview. The results, comparative analyzes of selected techniques, show that these innovative techniques primarily provide information on the level of mathematical knowledge, understanding, connections with other knowledge, and student strategies, as well as comparing the results with different knowledge structures needed for further knowledge development. Among the mentioned techniques, the technique of clinical interview has the greatest flexibility, but also the most requirements in application. It is recommended to combine the mentioned techniques of formative evaluation, in relation to the level of acquired mathematical knowledge and the envisaged cognitive goals of mathematics teaching, in order to effectively eliminate the problems of understanding and connecting mathematical knowledge.

Key words: formative assessment, authentic assessment techniques, inovative assessment techniques, mathematical knowledge

Колико има политичке коректности у настави књижевности? Место савременог српског романа за децу у млађим разредима основне школе

Јелена Панић-Мараш
Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Излагање је посвећено анализи места и улоге савременог српског романа за децу у првом циклусу образовања. Прате се промене у наставним програмима и мапирају се нови садржаји. Уочава се да је један број романа који тематизује савремени живот детета остао је по страни, маргинализован или искључен из наставе. Стога излагање претендује да понуди предлоге за адекватније место савременог српског романа за децу водећи рачуна о савременом конструкту детета и детињства. Методолошки оквир који нам при томе стоји на располагању је критичко-интерпретативна метода.

Кључне речи: роман, наставни програм, детињство, савремена књижевност, интерпретација

How much political correctness is there in teaching literature? The place of a modern Serbian novel for children in the younger grades of primary school

Jelena Panić-Maraš

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

The presentation is dedicated to the analysis of the place and role of the contemporary Serbian novel for children in the first cycle of education. Curriculum changes are monitored and new content is mapped. It can be noticed that a number of novels that thematize the modern life of a child have been left aside. Therefore, the presentation pretends to offer proposals for a more adequate place for a contemporary Serbian novel for children, taking into account the contemporary construct of the child and childhood. The methodological framework that is available to us is the critical-interpretative method.

Key words: Novel, curriculum, childhood, contemporary literature, interpretation

Дневник о Чарнојевићу Милоша Црњанског као могућност изборне лектире

Николина Шурјанац
Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

У раду ће бити анализиран кратак роман Милоша Црњанског Дневник о Чарнојевићу, који би, као могући избор лектире у трећем разреду средње школе, послужио за илустровање експресионистичке поетике. Као једно од најзначајнијих Црњанских остварења из ране фазе стваралаштва, ово дело ће бити анализирано и са аспекта суматраистичке поетике, тако да ће бити остварена унутарпредметна корелација са „Суматром“, „Објашњењем Суматре“, поемом „Стражилово“, али и са Андрићевим Ех Pontom. Са друге стране, ово дело би послужило и као одличан пример ванпредметне корелације будући да се радња романа одвија за време Првог светског рата. Од метода у раду са ученицима биле би коришћене: дијалошка метода, метода ученичких монолога, аналитичко-синтетичка и компаративна метода.

Кључне речи: изборна лектира, експресионизам, аналитичко-синтетичка метода, међупредметна корелација, унутарпредметна корелација

The Journal of Čarnojević by Miloš Crnjanski as a possibility of elective reading

Nikolina Šurjanac

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

In this paper we will analyze Miloš Crnjanski's short novel *The Journal of Čarnojević*, which, as a possible choice of reading material in the third grade of high school, would serve to illustrate expressionist poetry. As one of Crnjanski's most significant achievements from the early phase of his work, this work will be analyzed from the aspect of Sumatras poetics, so that an inter-subject correlation will be achieved with "Sumatra", "The explanation of Sumatra", with the poem "Strazilovo" and Andrić's *Ex Ponto*. On the other hand, this work would serve as an excellent example of extra-subject correlation, because the plot of the novel takes place during the First World War. Among the methods in working with students, the following would be used: the dialogical method, the method of student monologues, the analytical-synthetic and comparative method.

Key words: elective reading, expressionism, analytical-synthetic method, inter-subject correlation, extra-subject correlation

Имплементација новог садржаја у стандардни универзитетски програм

Маја Рауник Кирков

Универзитет „Св. Кирил и Методиј во Скопје“ Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ Скопје, Северна Македонија

Ролф Голоб

Циришки универзитет за образовање наставника Цирих, Швајцарска

Весна Макашевска

Универзитет „Св. Кирил и Методиј во Скопје“ Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ Скопје, Северна Македонија

Лулзим Адеми

Универзитет „Св. Кирил и Методиј во Скопје“ Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ Скопје, Северна Македонија

Апстракт

Рад представља развој концепта и имплементацију садржаја демократске културе у универзитетском курикулуму. Креирана су и имплементирана три различита универзитетска модула намењена студентима-будућим наставницима Педагошког факултета Свети Климент Охридски, Северна Македонија: Демократија кроз визуелно образовање; Демократија кроз дидактику математичког образовања (намењена студентима-будућим разредним наставницима); Демократија кроз културу говора са дидактиком (за студенте-будуће васпитаче). Користећи се активностима доступним на електронској адреси living.democracy.com, развили смо специфичну методологију која кореспондира са налазима Hess,2009; Harber, 1995; Broom, 2012, EURYDICE, 2017 и омогућава интегралну примену једне компетенције демократске културе и адекватног садржаја појединачних предмета. Резултати су показали да су студенти развили компетенције као што су: грађански дух, одговорност и самоефикасност, аналитичко и критичко мишљење, вредновање демократије и правичности упоредо са развојем компетенција специфичних за сваку од наведених предметних области. Налази засновани на анализама процеса и приступа студентима, омогућили су нам да закључимо да имплементација ових модула и наставних програма може снажно подржати креативне напоре да се Култура демократског грађанства и Образовање за људска права укључе и у друге наставне предмете.

Кључне речи: универзитетски курикулум, студенти-будући наставници, култура демократије, креативни модули

Implementation of a new content in the standard university curriculum

Maya Raunik Kirkov

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, St. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy, Skopje, North Macedonia

Rolf Gollob

Zurich University of Teacher Education, Zurich, Switzerland

Vesna Makaševska

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, St. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy, Skopje, North Macedonia

Lulzim Ademi

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, St. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy, Skopje, North Macedonia

Abstract

The paper presents the concept and implementation of the content of democratic culture in university curriculum. Three different university modules were developed and implemented in the university curriculum designated for pre-service teachers at the Faculty of Pedagogy St. Kliment Ohridski, North Macedonia: Democracy through Visual Art Education, Democracy through Didactics of Mathematics Education (for pre-service primary school teachers); Democracy through Speech Culture with Didactics (for pre-service preschool teachers). We created a specific methodology that enables an integral implementation of one democratic culture competence with an adequate content of each subject, using activities available at the website site living.democracy.com to provide its implementation that corresponds with the findings of Hess, 2009; Harber, 1995; Broom, 2012, EURYDICE, 2017. The results show that students developed the following competencies: civic-mindedness, responsibility, self-efficacy, analytical and critical thinking skills, valuing democracy and fairness in parallel with the development of subject specific competencies. Findings based on the analyses of the process and students' approaches allow us to conclude that the implementation of these modules and session plans can strongly support creative efforts to include the Culture of Democratic Citizenship and Human Rights Education in other academic and school subjects.

Key words: university curriculum, pre-service teachers, democratic culture, creative modules

III

ПОДРШКА РАЗВОЈУ КЉУЧНИХ
ОБРАЗОВНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА
ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ

PODRŠKA RAZVOJU KLJUČNIH
OBRAZOVNIH KOMPETENCIJA ZA
CELOŽIVOTNO UČENJE

SUPPORT IN THE DEVELOPMENT OF KEY
EDUCATIONAL COMPETENCIES FOR
LIFELONG LEARNING

Игре које подстичу развој просторног резоновања код деце предшколског узраста

Марија Воркапић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Игра представља саставни део свакодневнице деце предшколског узраста и живота у вртићу. Унутар самих игара интегрисани су многобројни садржаји којима се подстиче холистички развој деце, што игре чини пожељним и неопходним у васпитно-образовном процесу. Међу садржајима и елементима присутним у различитим врстама игара веома често се налазе и они усмерени на развој математичких компетенција, међу којима су мере, обрасци, али и просторно резоновање као једна од основних способности људског деловања и мишљења. Циљ овог истраживања био је двојак: 1) испитати у којој мери су игре које подстичу развој просторног резоновања присутне у предшколском васпитању и образовању у Србији, а самим тиме и у математичким активностима; 2) испитати став васпитача о утицају одређених игара на развој просторног резоновања деце узраста 3-7 година. У истраживању је коришћена техника анкетања, а резултати су квантитативно и квалитативно обрађени. Резултати истраживања показују да деца у највећој мери спонтано користе игре које укључују просторно резоновање, као и да су васпитачи свесни значаја ове врсте игара, али да не стварају довољно услова за њихово планирање и реализацију. Поред тога, извршена је категоризација игара усмерених на развој просторног резоновања које се најчешће примењују у вртићу. На основу добијених резултата, дате су препоруке у виду имплементације игара у васпитно-образовној пракси са децом предшколског узраста.

Кључне речи: просторно резоновање, игре, предшколски узраст

Games that encourage the development of spatial reasoning in preschool children

Marija Vorkapić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

The game is an integral part of the everyday life of preschool children and kindergarten life. Within the games themselves, numerous contents that encourage the holistic development of children are integrated, which makes the games desirable and necessary in the educational process. Among the contents and elements present in different types of games, there are often those aimed at developing mathematical competencies, including measures, patterns, but also spatial reasoning as one of the basic abilities of human action and thinking. The aim of this research is twofold: 1) to examine the extent to which games that encourage the development of spatial reasoning are present in preschool education in Serbia, and thus in the math activities; 2) examine the attitude of educators on the impact of certain games on the development of spatial reasoning of children aged 3-7 years. The survey technique was used in the research, and the results were processed quantitatively and qualitatively. The results of the research show that children mostly use games that involve spatial reasoning spontaneously, as well as that kindergarten teachers are aware of the importance of this type of games, but that they do not create conditions in which they plan and perform them. In addition, the categorization of games focused on the development of spatial reasoning, which are most often used in the kindergarten, was performed. Based on the obtained results, recommendations were given in the form of implementation of games in educational practice with preschool children.

Key words: spatial reasoning, games, preschool age

Ставови наставника хемије о индустријској и примењеној хемији као контекстима за учење хемије у основној и средњој школи¹

Милош Козић

Основна школа „Уједињене нације“, Београд, Србија

Драгица Тривић

Универзитет у Београду, Хемијски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Питања и проблеми с којима се суочавају млади у свакодневном животу захтевају разумевање науке и технологије. Један од циљева образовања у области хемије је да омогући младима да користите своје разумевање хемије у свакодневном животу као корисници нових производа и технологија. Функционална хемијска писменост и сагледавање релевантности знања хемије за појединца и друштво се може формирати применом контекста индустријске и примењене хемије у настави. Циљ овог истраживања био је да се испитају ставови наставника хемије о индустријској и примењеној хемији као контекстима за учење садржаја хемије, у учионици и изван учионице у оквиру производних процеса. Узорак у истраживању обухватио је 62 наставника хемије основних и средњих школа у Републици Србији. Инструмент у истраживању је био упитник. Добијени резултати показују да наставници увиђају потенцијал контекста индустријске и примењене хемије за боље разумевање наставних садржаја хемије, али да ипак такве контексте недовољно примењују у учионици или у оквиру посета производним погонима. Према добијеним резултатима могу се планирати програми професионалног развоја наставника хемије у оквиру којих ће јачати компетенције потребне за унапређивање функционалне хемијске писмености ученика у контекстима индустријске и примењене хемије.

Кључне речи: хемијско образовање, индустријска хемија, примењена хемија, учење изван учионице

¹ Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије Број уговора: 451-03-68/2022-14/200168

Chemistry teachers' attitudes on industrial and applied chemistry as contexts for learning chemistry in primary and secondary school

Miloš Kozić

Elementary school „United Nations“, Belgrade, Serbia

Драгица Тривић

University of Belgrade, Faculty of Chemistry, Belgrade, Serbia

Abstract

In their everyday life, young people are faced with issues and problems which require a certain understanding of science and technology. One of the goals of chemistry education is to enable students to use their understanding of chemistry as consumers of new products and technologies. Functional chemical literacy and understanding the relevance of chemistry knowledge for the individual and society can be formed by applying the context of industrial and applied chemistry in teaching. The aim of this study was to examine the attitudes of chemistry teachers on industrial and applied chemistry as contexts for learning the contents of chemistry both in the classroom and outside the classroom, within the production processes. The study sample consisted of 62 chemistry teachers from primary and secondary schools in the Republic of Serbia. The instrument was a questionnaire. The obtained results show that teachers realize the potential of the context of industrial and applied chemistry for a better understanding of chemistry, but that such contexts are insufficiently applied both in the classroom and during school visits to manufacturing facilities. Based on the obtained results, professional development programs can be planned for in-service chemistry teachers within which they will strengthen the competencies needed to improve the functional chemical literacy of students in the contexts of industrial and applied chemistry.

Key words: chemical education, industrial chemistry, applied chemistry, learning outside the classroom

Оријентација средњошколаца на будућност у условима пандемије

Ивана Ђерић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Славица Максић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Душица Малинић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Апстракт

Оријентација на будућност представља начин на који појединац замишља свој развој и одређује колико ће бити успешан у реализацији очекиване будућности. Глобално пандемијско окружење било је посебан изазов за младе који су у фази интензивне изградње жељених и очекиваних будућности и њиховом непрекидном преиспитивању у односу на сопствене капацитете и услове у којима се развијају. Предмет проучавања у овом раду је анализа резултата истраживања о оријентацији младих на будућност у контексту промена које је претрпело њихово образовање због затварања школа, преласка на онлајн наставу и учење од куће (2020-2022). Сачињен је преглед истраживања у циљу бољег разумевања ефеката промена које је донела пандемија како за лични развој младих тако и за дизајнирање интервентних програма који би ојачали позитивну оријентацију на будућност. Анализирани су студије из база података са отвореним приступом по кључним речима: оријентација на будућност, пандемија КОВИД-19, образовање и млади. Издвојено је 20 истраживања чији налази потврђују да је пандемија КОВИД-19 имала дубок утицај на учење, добробит и академску мотивацију младих. Резултати указују да млади имају свест о „рупима“ у свом знању и да су забринути због ризика које недовољна знања носе за њихово даље школовање. Закључено је да оријентација ученика на будућност завређује већу пажњу у образовном окружењу него што је сада случај.

Кључне речи: оријентација на будућност, пандемијско окружење, средњошколци, преглед истраживања

Orientation of high school students to the future in the conditions of a pandemic

Ivana Đerić

Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

Slavica Maksić

Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

Dušica Malinić

Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

Abstract

Future orientation represents the way an individual imagines his/her development and determines how successful s/he will be in realizing the expected future. The global pandemic environment was a challenge for young people to construct their desired and expected futures. Their constant re-examination about their capacities and conditions in which they develop are especially endangered. The subject of this paper is the analysis of the results of studies on the future orientation of young people in the context of changes that their education had undergone due to multiple times when schools were closed down, transitioning process to online teaching and learning from home (2020-2022). A review of the studies was conducted to understand better the effects of the changes brought by the pandemic, both for the personal development of young people and for designing intervention programs that would strengthen the positive orientation towards the future. Studies from open-access databases were analysed by keywords: future orientation, COVID-19 pandemic, education, and youth. Twenty studies have been singled out, the findings of which confirm that the COVID-19 pandemic had a profound impact on young people's learning, well-being, and academic motivation. The results indicate that young people are aware of their "holes in knowledge" and are concerned about insufficient knowledge's risks for their further education. It was concluded that the future orientation of students deserves more attention in an educational setting than it is getting at the present moment.

Key words: future orientation, pandemic environment, students, research review

Шта уче деца у вртићу? Садржаји учења из перспективе васпитача

Зорица Ковачевић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Савремене програмске концепције предшколског васпитања и образовања усмерене су ка интегрисаном приступу учењу и развоју, дугорочним циљевима и развоју диспозиција за учење и кључних компетенција за целоживотно учење. Избор тема и садржаја учења и поучавања поверен је професионалним компетенцијама васпитача. У таквим околностима, од великог значаја су концепти које васпитачи имају о учењу и поучавању деце. У раду су представљени резултати истраживања које је имало за циљ испитивање ставова васпитача о садржајима учења и поучавања деце предшколског узраста – шта јесу или би требало да буду садржаји учења, како доживљавају слободу која им је дата у избору садржаја и који фактори утичу на њихов избор тема и садржаја учења и истраживања са децом. Коришћена је дескриптивна метода са анкетирањем као истраживачком техником. Истраживањем је обухваћено 472 васпитача са територије Београда. Резултати истраживања показују да садржаје учења и поучавања васпитачи углавном препознају у оквиру социо-емоционалних компетенција, а у значајно мањој мери у оквиру компетенције учења учења. Декларативна знања заузимају значајно место у начину на који васпитачи сагледавају учење деце предшколског узраста. Резултати истраживања указују да васпитачи у одређеној мери препознају елементе квалитетног програма, али да су им у процесу развијања реалних програма и изласка изван уобичајених оквира потребне јасније смернице што би требало узети у обзир приликом унапређивања програма иницијалног образовања, стручног усавршавања и доступне стручне литературе.

Кључне речи: садржаји учења, перспектива васпитача, компетенција учење учења, методе учења и поучавања

What do children learn in kindergarten? Content of learning from preschool teachers' perspectives

Зорица Ковачевић

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Modern program conceptions of preschool education are concentrated on integrated approach to learning and development, long-term goals and development of learning dispositions and key competencies for lifelong learning. The choice of topics and content of learning and teaching is trusted to professional competencies of preschool teachers. In those circumstances, concepts that preschool teachers have about learning and teaching children play significant part. This paper presents the results of a research which sought to examine attitudes of preschool teachers about contents of learning and teaching preschool children – what their learning contents are or should be, how they experience the freedom which is given to them in choice of contents and what factors influence their choice of topics and contents of learning and researching with children. A descriptive method was used with survey as a research technique. The research included 472 preschool teachers on the territory of the city of Belgrade. The results of the research show that the contents of learning and teaching by preschool teachers are to the greatest extent recognized within socio-emotional competencies, and to a much lesser extent within the learning to learn competence. Declarative knowledge has an important place in the way in which preschool teachers perceive the learning of preschool children. The results of the research show that preschool teachers to a certain extent recognize the elements of a quality program, but in the process of developing actual programs and going beyond the usual framework clearer directions are needed. This should be considered when improving the program of initial education, professional development and available professional literature.

Key words: learning contents, preschool teachers' perspectives, learning to learn competence, methods of learning and teaching

Ставови васпитача о употреби радних листова за развој почетних математичких појмова

Светлана Почуча

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Деца уче кроз социјалну интеракцију и интеракцију са физичком средином. Моделовање материјала за учење је један од начина на који васпитач припрема средину која подстиче на истраживање и учење. Бројни аутори сматрају да коришћење математичких радних листова и задатака у предшколском узрасту нема велики утицај на каснија академска постигнућа. Док друга група сматра да уз одређене поступке васпитача и планиране ситуације учења радни листови имају позитиван утицај на развој детета. Радни листови чине део дугогодишње праксе у вртићима у Србији. Циљ истраживања је био испитивање ставова васпитача везаних за коришћење радних листова у вртићу за развој математичких компетенција. Узорак је чинило 15 васпитача из београдских вртића. Коришћен је полуструктурирани интервју. Актуелна обука и примена новог програма Године узлета, иницирала је да испитамо да ли се и на који начин пракса коришћења радних листова за развој математичких појмова променила услед обуке и примене новог програма Године узлета. Резултати истраживања указују да наши васпитачи, независно од обуке, у великој већини сматрају да радни листови имају утицај на развој почетних математичких појмова код деце предшколског узраста.

Кључне речи: математичке компетенције, радни листови, ставови васпитача, Године узлета

Educators' views on the use of worksheets for the development of initial mathematical concepts

Svetlana Počuča

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Children learn through social interaction and interaction with the physical environment. Modeling learning materials is one of the ways in which the educator prepares an environment that encourages research and learning. Numerous authors believe that the use of mathematical worksheets and tasks in preschool does not have a great impact on later academic achievements. While the other group believes that with certain actions of educators and planned learning situations, worksheets have a positive impact on the child's development. Worksheets are part of a long-standing practice in kindergartens in Serbia. The aim of the research was to examine the attitudes of educators related to the use of worksheets in kindergarten for the development of mathematical competencies. The sample consisted of 15 educators from Belgrade kindergartens. A semi-structured interview was used. The current training and implementation of the new program „Godine uzleta“ has initiated us to examine whether and in what way the practice of using worksheets for the development of mathematical concepts has changed due to the training and implementation of the new program „Godine uzleta“. The results of the research indicate that our educators, regardless of the training, in the vast majority believe that worksheets have an impact on the development of initial mathematical concepts in preschool children.

Key words: mathematical competencies, worksheets, educators' attitudes, „Godine uzleta“

Криза учитељске професије – анализа и перспективе

Софија Маричић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Учитељска професија се налази на првој линији одбране квалитетног образовања. Мотивисани, самопоуздани и високо професионални учитељи главни су ослонац образовног система. Разне анализе и извештаји (ЕАСЕА / Eurydice, 2021.) указују на кризу учитељске професије, све мање успешних ученика уписује учитељске факултете, статус учитеља у друштву губи вредност (како моралну тако и материјалну) (Fernet i dr., 2012; Klusmann i dr., 2008) а пред учитеље се постављају све већи захтеви, очекивања и одговорности (ЕАСЕА / Eurydice, 2021). Циљ овог рада је извршити компаративну анализу стања учитељске професије (ISCED1 ниво) у земљама Западног Балкана (Србија, Црна Гора, Босна и Херцеговина и Северна Македонија) узимајући у обзир три аспекта анализе: вредновање учитеља, могућност напредовања у професији и добробит професије. Анализом је утврђено да је у наведеним земљама прописом утврђена обавеза вредновања учитеља, претежно с циљем унапређења рада, док у БиХ може довести и до повећања плате сходно одлуци директора. Напредовање у професији је могуће искључиво испуњавањем формалних, унапред задатих критеријума. Уочава се оптерећеност учитеља административним пословима, одговорност за постигнућа ученика и високи захтеви надлежних тела. У закључку се износе препоруке за унапређење (смањити притисак и одговорност учитеља, преиспитати систем вредновања и напредовања и унапредити социјалне компетенције учитеља).

Кључне речи: учитељска професија, вредновање, стручно усавршавање, добробит, социјалне компетенције

The crisis of the teaching profession - analysis and perspectives

Sofija Maričić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

The teaching profession is at the forefront of defending quality education. Motivated, self-confident and highly professional teachers are the mainstay of the education system. Various analyzes and reports (EACEA / Eurydice, 2021) point to the crisis of the teaching profession, a smaller number of successful students enrolling in teacher education universities, the status of teachers in society losing value (both moral and material) (Fernet et al., 2012; Klusmann et al., 2008) and teachers are facing increasing demands, expectations and responsibilities (EACEA / Eurydice, 2021). The aim of this paper is to perform a comparative analysis of the state of the teaching profession (ISCED1 level) in the Western Balkans (Serbia, Montenegro, Bosnia and Herzegovina and Northern Macedonia) taking into account three aspects of the analysis: teacher evaluation, the possibility of promotion in the profession and the well-being of the profession. The analysis established that the obligation to evaluate teachers was determined by the regulation in the aforementioned countries, mostly with the aim of improving the work, while in BiH it can lead to an increase in salary according to the decision of the principal. Promotion in the profession is possible only by meeting formal, predetermined criteria. The workload of teachers is noticeable in administrative tasks, responsibility for student achievements and high demands of the competent authorities. In conclusion, recommendations for improvement are made (reduce the pressure and responsibility of teachers, review the system of evaluation and promotion and improve the social competencies of teachers).

Key words: teaching profession, evaluation, professional development, well-being, social competencies

IV

МОДЕЛОВАЊЕ МАТЕРИЈАЛА ЗА УЧЕЊЕ

MODELOVANJE MATERIJALA ZA UČENJE

LEARNING MATERIALS MODELLING

Избор и прилагођавање етномузиколошке грађе гласовним способностима и потребама музичког описмењавања ученика млађих разреда основне школе

Нака Никшић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Наставно одељење
Нови Пазар, Нови Пазар, Србија

Апстракт

Према утемељеном методичком правцу поставке музичке писмености у Србији полазни материјал у процесу описмењавања ученика млађих разреда основне школе су песме модели и наменске песме настале, углавном, на народним основама. Музички педагози афирмисани у овој области сагласни су у ставу да у раду на поставци мелодијско-ритмичке проблематике треба кренути од песама краја у коме се настава одвија. Међутим, увидом у актуелну уџбеничку и методичку литературу увиђамо да, упркос постојању великог броја песама у етномузиколошком запису, нема примера из многих крајева Србије. Један од разлога је неистраженост ових песама са аспекта поставке елементарне музичке писмености. Њихово истраживање, поред избора у сагласју са методичким захтевима, подразумева и прилагођавање гласовним могућностима ученика и потребама наставе. У раду ће теоријском анализом методичке литературе бити сагледана савремена схватања о избору грађе за поставку елементарне музичке писмености и, на примеру етномузиколошких записа песама новопазарског краја, представљени поступци њеног прилагођавања гласовним могућностима деце и добијању песама модела. Циљ је унапређење музичке писмености у Србији, као и наставе музичке културе опште. Рад треба да подстакне музичке педагоге на даља истраживања етномузиколошке грађе и израду методичке и уџбеничке литературе обогаћене музичким примерима осталих крајева земље.

Кључне речи: песме модели, наменске песме, транспоноване, елиминација мелизматике, модификовање песама

The selection and adaption of ethnomusicological material to the vocal abilities and requirements of music education among younger elementary school children

Naka Nikšić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Department in Novi Pazar, Novi Pazar, Serbia

Abstract

According to the established methodological approach to developing music literacy in Serbia, the initial material used to teach music education to younger elementary school children consists of model songs and songs specifically designed predominantly based on folk elements. Music pedagogues in good standing in the field are in agreement that work on melodic-rhythmic issues should begin with songs from the region where the lessons are taking place. However, insight into the current textbooks and methodological literature indicates that, despite the great many songs which can be found in ethnomusicological recordings, there are no examples of music from various parts of Serbia. The paper will provide a theoretical analysis of the methodic literature in order to outline the contemporary take on the selection of material for developing basic music literacy, and, on the example of the ethnomusicological recordings of songs from the region of Novi Pazar, outline the procedures of its adaptation to the vocal abilities of children, and of obtaining model songs. The aim is to improve music literacy in Serbia, as well as music education in general. The paper should encourage music pedagogues to further study ethnomusicological material and author methodological volumes and textbooks enriched with examples of music from other areas of the country.

Key words: model songs, specifically designed songs, transposition, the elimination of melismatics, modification of songs

Превођење у настави на даљину (на материјалу енглеског језика за електротехнику и софтверско инжењерство)

Милош Ђурић

Универзитет у Београду, Електротехнички факултет, Београд, Србија

Апстракт

Превођењу у настави на даљину није придавана велика истраживачка пажња. Током пандемије наставници су се суочавали са различитим изазовима наставе на даљину, међу којима је и избор адекватног наставног материјала. Ослањајући се на контрастивну анализу, анализу грешака и теорију релевантности, анализирали смо преводе студената прве године Електротехничког факултета у Београду као део предиспитних обавеза наставе на даљину. Један од циљева истраживања односи се на питање: да ли се у појави преводилачких грешака студената могу уочити извесне правилности? Истраживање је обухватило бруцоше са Одсека за софтверско инжењерство (N=180) и бруцоше са електротехничких одсека (N=206). Инструмент који је коришћен јесте текст за превођење текст који се преводи и тест усвојеног вокабулара. Педагошке импликације истраживања показују да превођење као део наставе страног језика струке може да побољша комуникативну компетенцију студената и унапреди усвајање вокабулара језика струке.

Кључне речи: настава на даљину, превођење концептуалног језичког материјала, теорија релевантности, енглески за електротехнику, енглески за софтверско инжењерство

Translating in distance learning (illustrated by English for Electrical and Software Engineering)

Miloš Đurić

University of Belgrade, School of Electrical Engineering, Belgrade, Serbia

Abstract

Translation in distance learning has been out of the focus of linguistic research. During the pandemic teachers were faced various distance learning challenges, one of them being the selection of adequate teaching materials. Relying on contrastive analysis, error analysis and relevance theory, we analysed the translations of the first year students of the Faculty of Electrical Engineering in Belgrade, as part of the distance learning pre-examination requirements. One of the goals of the research refers to a relevant question: Is it possible to detect certain regularities in students' translation errors occurrence? The research included freshmen from the Department of Software Engineering (N =180) and the Department of Electrical Engineering (N=206). The instrument that was used was the text for translation and the test of the adopted vocabulary. Pedagogical implications of the research show that translation as part of teaching a language for specific purposes may improve students' communicative competence and improve the acquisition of specialised vocabulary.

Key words: Distance Learning, Translating Conceptual Language Material, Relevance Theory, English for Electrical Engineering, English for Software Engineering

V

ДИГИТАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ УЧЕСНИКА
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ ПРОЦЕСА

DIGITALNE KOMPETENCIJE UČESNIKA
VASPITNO-OBRAZOVNOG PROCESA

DIGITAL COMPETENCIES OF
PARTICIPANTS IN THE EDUCATIONAL
PROCESS

Рефлексија васпитача о дигиталним компетенцијама и васпитно-образовном процесу током пандемије

Мира Јовановић

Академија струковних студија Шабац, Одсек за васпитаче и медицинске сестре – васпитаче, Шабац, Србија

Сања Вулетић

Академија струковних студија Шабац, Одсек за васпитаче и медицинске сестре – васпитаче, Шабац, Србија

Љиљана Станков

Академија струковних студија Шабац, Одсек за васпитаче и медицинске сестре – васпитаче, Шабац, Србија

Апстракт

Студија квалитативног, експлоративног типа имала је за циљ сагледати искуство васпитача и њихових рефлексија о дигиталним компетенцијама и васпитно-образовном процесу током COVID 19. Подаци о увидима 34 испитаника (који су запослени као васпитачи и истовремено похађају мастер струковне студије на Одсеку за васпитаче Академије струковних студија Шабац), прикупљени су у марту и априлу 2021. године путем истраживачког инструмента анкете са шест питања отвореног типа (типа есеја). Резултати истраживања расветљавају специфичност и значај дигиталних компетенција васпитача у реализацији васпитно-образовног процеса током пандемије COVID 19. Издвојене су три категорије које указују на факторе који подржавају развој дигиталних компетенција васпитача, а односе се на аутономију и педагошку интервенцију васпитача, сарадњу са родитељима (тимски рад и организација са стручним сарадницима) и професионално усавршавање. Наше истраживање указује на висок ниво мотивације васпитача за унапређење дигиталних компетенција за рад са децом и родитељима. Резултати нашег истраживања о дигиталним компетенцијама и њиховом значају током измењених услова у време пандемије такође могу бити прилика за промишљање о педагошким смерницама и препорукама у вези професионалне оспособљености и дигиталне компетентности васпитача у уобичајеним условима живота и рада. Истраживање указује на значај дигиталне писмености у ситуацијама и случајевима када се проблеми са којима се суочава човечанство одражавају на васпитно – образовни рад и представљају изазов за васпитаче.

Кључне речи: рефлексија, васпитач, дигиталне компетенције, васпитно-образовни процес, пандемија

Preschool teachers' reflections on digital competencies and the educational process during pandemic

Mira Jovanović

Academy of Applied Studies Šabac, Unit for the Education of Preschool and Nursery Teachers, Šabac, Serbia

Sanja Vuletić

Academy of Applied Studies Šabac, Unit for the Education of Preschool and Nursery Teachers, Šabac, Serbia

Ljiljana Stankov

Academy of Applied Studies Šabac, Unit for the Education of Preschool and Nursery Teachers, Šabac, Serbia

Abstract

The study of qualitative, exploratory type aimed to examine the experience of preschool teachers and their reflections on digital competencies and the educational process during COVID 19. Data on the insights of 34 respondents (who are employed as preschool teachers and are as well students of master applied studies at the Unit for preschool teachers and nursery teachers of the Academy of Applied Studies Sabac), were collected in March and April 2021 through a research instrument - survey with six open-ended questions (essay type). The results of the research shed light on the specificity and importance of digital competencies of preschool teachers in the implementation of the educational process during the COVID 19 pandemic. Three categories have been singled out that indicate the factors that support the development of digital competencies of preschool teachers, and relate to the autonomy and pedagogical intervention of preschool teachers, cooperation with parents (teamwork and organization with professional associates) and professional development. Our research indicates a high level of motivation of preschool teachers to improve digital competencies for working with children and parents. The results of our research on digital competencies and their importance during the changed conditions during the pandemic can also be an opportunity to reflect on pedagogical guidelines and recommendations regarding the professional qualifications and digital competence of preschool teachers in normal living and working conditions. The research points out the importance of digital literacy in situations and cases when the problems that humanity is facing are reflected in the educational work and present a challenge for preschool teachers.

Key words: reflection, preschool teacher, digital competencies, educational process, pandemic

Dizajniranje kratkih književnih oblika u multimedijском okruženju korištenjem programskog jezika Scratch

Nataša Rogulja

Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Mario Dumančić

Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Mjaka Ružić

Sveučilište Juraj Dobrila Pula, Fakultet odgojnih i obrazovnih znanosti,
Pula, Hrvatska

Apstrakt

Na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u sklopu kolegija ICT u osnovnom obrazovanju, studenti prve godine (budući odgojitelji) razvijaju digitalne sadržaje koristeći Scratch jezik u sklopu svoje obuke za stjecanje ICT kompetencija u području programiranja. Na taj način razvijaju potrebna znanja i vještine za integraciju Scratcha u predškolsko odgojno okruženje. Obrazovni digitalni sadržaji osmišljeni su u obliku multimedijjskih nastavnih poruka i razvijeni u skladu s Kognitivnom teorijom multimedijjskog učenja i njezinim načelima. Taj je proces omogućio studentima stjecanje ICT kompetencija obrade teksta, zvukova i slika. Digitalni sadržaj (N=140) razvijen je 2021. godine i uključuje Ezopove basne, priče koje su izradili sami učenici te prilagođene priče raznih autora. Ovaj rad prikazuje analizu sadržaja ovisno o vrsti sadržaja (samokreirani ili prilagođeni kratki literarni oblici) i stupnju složenosti programa u korištenju Scratch grafičkih programskih blokova (Pokret, Izgled, Zvuk, Događaji, Kontrola), s definiranim smjernicama za moguća integracija Scratch jezika u predškolski kurikulum.

Ključne reči: Scratch programski jezik, kognitivna teorija multimedijjskog učenja, multimedijjski dizajn, ICT kompetencije, budući odgojitelji

Designing short literary forms in multimedia environment using the Scratch programming language

Nataša Rogulja

University of Zagreb, Teacher Education Faculty, Zagreb, Croatia

Mario Dumančić

University of Zagreb, Teacher Education Faculty, Zagreb, Croatia

Mjaka Ružić

University Juraj Dobrila Pula, Faculty of Educational Sciences, Pula, Croatia

Abstract

At the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, within the ICT in Primary Education course, first-year students (future preschool teachers) develop digital content using the Scratch language as part of their training to acquire ICT competencies in the field of programming. In this way, they develop necessary knowledge and skills to integrate Scratch into the preschool educational environment. This paper presents an analysis of multimedia digital content (stories, fairy tales and fables) developed by students (N = 140) in the Scratch visual environment, depending on the type of content and level of program complexity. Guidelines for the possible integration of the Scratch language in the preschool curriculum are given.

Key words: Scratch Programming Language, Cognitive Theory of Multimedia Learning, Multimedia Design, ICT Competences, Future Preschool Teachers

Читање у дигиталном окружењу

Анита Штерјоска Митреска

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Педагошки факултет
„Св. Климент Охридски“, Скопје, Република Северна Македонија

Апстракт

Протеклу деценију обележили су интензивни процеси дигитализације. То је резултирало повећањем нових дигиталних ресурса и различитих облика текста: од основних (текстуалне поруке) до комплексних (веб странице, е-књиге, итд.). Дигитализација је покренула образовне промене у укључивању дигиталних (читалачких) компетенција у наставне планове и програме за све образовне нивое. Искуство показује да ученици, поред штампаних материјала, све више користе дигиталне изворе информација. У овом раду представићемо резултате истраживања о читању, које има за циљ да добије податке о димензији дигиталних ресурса и њиховом дидактичко-методичком третману у настави македонског језика у другом циклусу основног образовања и васпитања у РС Македонији. У истраживању је спроведено анкетање узорка од 70 ученика петог разреда, интервју са 32 разредних наставника основних школа и анализа нормативних аката и школске документације. Истраживање је потврдило да Дигитално-ресурсни и дидактичко-методички контекст у другом циклусу основног образовања у Р. С. Македоније не пружа довољне услове за развој разумевања прочитаног у дигиталном окружењу. Резултати истраживања дају почетну научну основу за редизајн курикулумске основе за развој компетенција дигиталног читања.

Кључне речи: читање, дигитализација, настава, ресурси

Reading in a digital environment

Anita Šterjoska Mitreska

Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, St. Kliment Ohridski Faculty
of Pedagogy, Skopje, North Macedonia

Abstract

The past decade has been marked by intensive digitalization processes. This has resulted in the increasing of a new digital resources and various forms of text: from basic (text messages) to long (complex websites, e-books, etc.). Digitalization has initiated educational changes in the inclusion of digital (reading) competencies in the curricula for all educational levels. Experience shows that besides printed materials, students are increasingly using digital sources of information. In this paper we will present the results of a scientific research about reading, which aims to obtain scientific data about the resource dimension and the didactic-methodical treatment of digital resources in Macedonian language teaching in the second cycle of primary education in Macedonia. The research used a survey of a sample of 70 students from V grade, interview with 32 primary school teachers as well as analysis of normative acts and school documentation. The research confirmed that the Digital-resource and didactic-methodological context in the second cycle of primary education in Macedonia does not provide sufficient conditions for the development of reading comprehension in a digital environment. Research results provide a starting scientific basis for redesigning the curriculum basis for the development of digital reading competencies.

Key words: reading, digitalization, teaching, resources

Методички приступи развоју алгоритамског начина размишљања у разредној настави

Гордана Стоковић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Мирослава Ристић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Дигитални свет је обавезни наставни предмет уведен школске 2020/2021 године у први разред основне школе и сукцесивно се уводи сваке наредне године у наредни разред. Алгоритамски начин размишљања једна је од наставних тема овог предмета која представља фундамент базичног образовања ученика. Циљ овог рада је критичка анализа методичких приступа у функцији развоја алгоритамског начина размишљања у оквиру истоимене наставне области у уџбеницима Дигитални свет 1. Урађена је компаративна квалитативна анализа усклађености узоркованог садржаја за акредитованих шест уџбеника за први разред, у односу на исходе и садржаје прописане наставним програмом, са фокусом на методичке приступе који доприносе реализацији појединих задатака са ученицима. Резултати указују да су сви анализирани уџбеници усаглашени са наставним програмом, али да се методички приступи значајно разликују, као и квалитет уџбеничких садржаја који се односе на алгоритамски начин размишљања. Иако је већина уџбеника радног карактера, а садржаји изложени језиком који је прилагођени узрасту ученика, поједини задаци нису примерени ученицима, било да су претешки, или прелаки. Узимајући у обзир да је Дигитални свет нови предмет у разредној настави, сматрамо да га треба у наредним годинама константно унапређивати на основу повратних информација од реализатора (наставника и сарадника) али и од стране истраживача различитих профила.

Кључне речи: анализа уџбеника, Дигитални свет 1, ученик, алгоритамски начин размишљања

Developing Algorithmic Thinking- The Methodological Approach in Classroom Teaching

Gordana Stoković

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Miroslava Ristić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Digital world is a compulsory teaching subject introduced in the school year 2020/2021 in the first grade of primary school and will be consecutively introduced every following year in the next grade. The Algorithmic thinking is one of the teaching topics within this subject, and a foundation for pupil primary education. The aim of this paper is a critical analysis of the methodological approaches in developing algorithmic thinking within teaching this topic, in textbooks Digital World 1. A comparative, qualitative analysis of sample content for six first grade accredited textbooks has been conducted, compared to the prescribed teaching and learning content and outcomes, with a focus on methodological approaches that contribute to the implementation of individual pupil tasks. The results indicate that all analyzed textbooks are in accordance with the prescribed curriculum, however, methodological approaches significantly differ, as well as the quality of textbook content related to algorithmic thinking. Although most textbooks are workbooks, and the content is presented in an age-appropriate language, some tasks are not suitable, whether too difficult or too easy. Taking into account that the Digital World is a new subject in classroom teaching, we believe that it should be constantly improved in the upcoming years, based on feedback from teachers and associates, as well as from researchers of various profiles.

Key words: Textbook analysis, Digital world 1, Pupil, Algorithmic Thinking

VI

ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНЕ
ТЕХНОЛОГИЈЕ У НАСТАВИ

INFORMACIONO-KOMUNIKACIONE
TEHNOLOGIJE U NASTAVI

INFORMATION AND COMMUNICATION
TECHNOLOGIES IN TEACHING

Мишљење наставника и ученика о примени Гугл преводаоца у настави

Дејан Јанковић
ОШ „Милан Ђ. Милићевић“, Београд, Србија

Апстракт

Полазећи од природе предмета француски језик – који у наставном процесу на првом месту подразумева обезбеђивање богатог дигиталног окружења као основе учења, указала се потреба да се испита у којој мери гугл преводаоца подржава специфичне захтеве овог наставног предмета. Циљ овог истраживања јесте да се испита мишљење ученика и наставника о примени гугл преводаоца у настави француског језика у циљу побољшања наставног процеса. Предмет истраживања је испитати мишљење наставника и ученика о употреби гугл преводаоца, као и то да ли он додатно може мотивисати ученике и наставнике. У истраживању је коришћен упитник, техника анкетирања, са шест питања, наменски конструисан. Узорак је био пригодан и чинило га је 25 ученика и 5 наставника који су одговорили на анкету у електронском виду, који су присуствовали Угледном часу „Поетика превођења и њена функција у интерпретацији књижевног дела“. Анализа и интерпретација података се односи на резултате добијене дескриптивном статистиком. Израчунате су мере пребројавања (апсолутне и прецентне фреквенције). Резултати су показали да су ученици свесни чињеница да су им дигитални садржаји веома потребни у настави. Насупрот мишљењу ученика, наставници нису ради да се професионално усавршавају на пољу модернизације својих предавања, чему у прилог говори и лош одзив наставника да присуствују овом Угледном часу. На основу резултата истраживања можемо закључити да наставници нису, као ни ученици још увек у адекватној мери оспособљени или заинтересовани за рад преко платформе гугл преводаоца.

Кључне речи: превођење, француски језик, гугл преводаоца, платформа, мултимедија

Opinion of teachers and students on the application of Google Translate service in teaching

Dejan Janković

Elementary School "Milan Đ. Milićević", Belgrade, Serbia

Abstract

Starting from the nature of the school subject of French language – which, in the teaching process, primarily means providing a rich digital environment as a basis for learning, there was a need to examine the extent to which Google Translate Service supports the specific requirements of this subject. The aim of this research is to examine the opinion of students and teachers on the use of Google Translate in the teaching of French in order to improve the teaching process. The subject of the research is to examine the opinion of teachers and students on the use of Google Translate, as well as whether it can additionally motivate students and teachers. The research used the questionnaire, a survey technique with six questions, purposely constructed. The sample was appropriate and consisted of 25 students and 5 teachers who responded to the survey in electronic form, and who previously attended the sample lesson "Poetics of translation and its function in the interpretation of a work of literature." Data analysis and interpretation refer to the results obtained by descriptive statistics. Counting measures (absolute and percentage frequencies) were calculated. The results have shown that students are aware of the fact that they need digital content in teaching. Teachers are not willing to professionally improve themselves in the sphere of modernization of their lectures. Based on the results of the research, we can conclude that teachers are not adequately trained or interested in working with the help of the Google Translate platform, while students, on the other hand, have necessary skills and show interest in this matter.

Key words: Translation, French, Google Translate, motivation, multimedia

Опремљеност и сврха коришћења ИКТ у учионицама за наставу ликовне културе

Војислав Илић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултет уметности, Косовска Митровица, Србија
Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет
Крагујевац, Србија

Сања Филиповић

Универзитет у Новом Саду, Академија уметности, Нови Сад, Србија

Андријана Шикл-Ерски

ОШ „Јован Ристић“, Борча, Београд, Србија

Апстракт

У добром делу школа информационо-комуникационе технологије (ИКТ) су постале саставни део процеса учења и подучавања као подршка ученицима и наставницима у реализацији наставе скоро свих наставних предмета. Настава ликовне културе данас треба да буде усмерена интересима и потребама ученика који одрастају у дигиталном свету, да се бави савременим медијима, не само за учење и подучавање већ и стварање радова ликовних и визуелних уметности. Истраживања о опремљености и сврси коришћења ИКТ у настави ликовне културе су ретка код нас, те желимо да истражимо каква је ситуација у Шумадијском управном округу. Циљ нашег истраживања је да утврдимо ниво опремљености и сврху коришћења ИКТ-а у учионицама за наставу ликовне културе у вишим разредима основних школа у Шумадији. Истраживање ће бити спроведено у основним школама у Шумадијском управном округу током фебруара и марта 2022. год. (Град Крагујевц, Општинама Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола). Истраживање опремљености и сврха коришћења ИКТ у учионицама за наставу ликовне културе реализује се путем анкетног упитника. Употреба ИКТ-а у настави ликовне културе не представља искључивање традиционалних медија, већ повећање могућности за учење, презентацију и стварање радова ликовних и визуелних уметности а може се говорити о повећању индивидуализације у настави.

Кључне речи: настава ликовне културе, информационо-комуникациона технологија (ИКТ), Шумадијски управни округ

Equipment and purpose of using ICT in classrooms for teaching art culture

Vojislav Ilić

University of Pristina with a temporary seat in Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts, Kosovska Mitrovica, Serbia

University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts, Kragujevac, Serbia

Sanja Filipović

University of Novi Sad, Academy of Arts, Novi Sad, Serbia

Андријана Шикл-Ерски

Elementary School „Jovan Ristić“, Borča, Belgrade, Serbia

Abstract

In most schools,, information and communication technology (ICT) has become an integral part of the learning and teaching process as a support to students and teachers in the implementation of teaching almost all subjects. The teaching of art culture today should be focused on the interests and needs of students growing up in the digital world, to deal with modern media, not only for learning and teaching, but also the creation of works of fine and visual arts. Research on the equipment and purpose of using ICT in the teaching of art culture is rare in our country, and we want to investigate the situation in the Sumadija administrative district. The aim of our research is to determine the level of equipment and the purpose of using ICT in classrooms for teaching art culture in the upper grades of primary schools in Šumadija. The research will be conducted in primary schools in the Šumadija administrative district during February and March 2022. (City of Kragujevac, Municipalities of Arandjelovac, Batocina, Knić, Lapovo, Rača and Topola). The research of equipment and the purpose of using ICT in classrooms for teaching art culture is realized through a questionnaire. The use of ICT in the teaching of fine arts does not mean the exclusion of traditional media, but an increase in opportunities for learning, presentation and creation of works of fine and visual arts, and we can talk about increasing individualization in teaching.

Key words: Teaching art culture, information and communication technology (ICT), Sumadija Administrative District

Примена апликација проширене стварности у настави биологије: Анализа прихватања од стране ученика

Наталија Остојић
Шабачка гимназија, Шабац, Србија

Иван Стојшић
Универзитет у Београду, Биолошки факултет, Центар за образовну технологију, методичко усавршавање и каријерно вођење наставника биологије, Београд, Србија

Јелена Станисављевић
Универзитет у Београду, Биолошки факултет, Београд, Србија

Апстракт

У литератури се често истиче да је технологија проширене стварности употребљива у настави биологије на свим нивоима образовања, посебно при обради комплексних и апстрактних наставних садржаја. Мобилне апликације проширене стварности се могу користити у онлајн, хибридној и непосредној настави биологије, јер ученици у знатној мери већ поседују одговарајуће мобилне уређаје (као што су паметни мобилни телефони и таблети). Сходно томе, у овом раду представљамо могућности примене технологије проширене стварности у настави биологије и резултате нашег истраживања са ученицима основних и средњих школа. Циљ истраживања је био да се утврди да ли ученици прихватају и какав однос имају према коришћењу апликације проширене стварности на часовима биологије. Анализом података добијених на основу упитника (који су ученици попуњавали) дошли смо до следећих закључака: ученици су прихватили примену апликације проширене стварности и уочили су њену корисност, такође имали су позитиван став према коришћењу проширене стварности у настави биологије и исказали су намеру коришћења ове образовне технологије уколико им се пружи прилика. Ово истраживање је показало да постоји жеља ученика, као и потенцијал и простор за учесталију употребу апликација проширене стварности у настави биологије.

Кључне речи: проширена стварност, настава биологије, дигиталне технологије, мобилне апликације

Application of augmented reality applications in biology teaching: An analysis of students' acceptance

Natalija Ostojić

Šabac Grammar School, Šabac, Serbia

Ivan Stojšić

University of Belgrade, Faculty of Biology, Centre for Educational Technology, Didactics' Training and Career Guidance of Biology Teachers, Belgrade, Serbia

Jelena Stanosavljević

University of Belgrade, Faculty of Biology, Belgrade, Serbia

Abstract

In the literature it is often pointed out that augmented reality technology is usable in biology teaching at all levels of education, especially for complex and abstract teaching content. Augmented reality mobile applications can be used in online, hybrid and in-person biology teaching because a significant number of students already have in their possession the appropriate mobile devices (such as smartphones and tablets). Accordingly, in this paper, we present the possibilities of applying augmented reality technology in biology teaching and the results of our research with primary and secondary school students. The aim of the research was to determine whether students accept and what opinions do they have towards the use of augmented reality applications in biology classes. By analysing the data obtained from the questionnaire (filled in by students) we came to the following conclusions: students accepted the augmented reality application and perceived its usefulness, also they had a positive attitude towards the use of augmented reality in biology teaching and expressed their intention to use this educational technology if given the opportunity. This research has shown that there is a desire among students, as well as the potential and space for more frequent use of augmented reality applications in biology teaching.

Key words: augmented reality, biology teaching, digital technologies, mobile applications

SWOT анализа платформе Едмодо за праћење професионалне праксе будућих учитеља

Јелица Ристић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Мирослава Ристић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Квалитетно планирана и реализована професионална пракса (педагошко-психолошка, дидактичка и методичка) важан је сегмент у систему иницијалног образовања студената – будућих учитеља јер их припрема за њихове различите професионалне улоге као и за самосталан, практични рад у школи. Она подразумева партнерство факултета и школа-вежбаоница, сарадњу са учитељима менторима као и квалитетну припрему студената за рад са ученицима и критичку анализу њихових наставних искустава. Циљ рада је анализа и процена Едмодо платформе у функцији ефикаснијег праћења и унапређења професионалне праксе будућих учитеља на Учитељском факултету Универзитета у Београду. Процена је вршена SWOT анализом. Добијени резултати приказани су матрицом позитивних и негативних фактора који указују на неопходност пилотирања дигитализације професионалне праксе (чији проспективни модел предлажемо), али и да Едмодо платформа има потенцијале за развијање система менторства и професионалне праксе студената по моделу акционе рефлексije као једног од императива унапређења образовања учитеља.

Кључне речи: студенти, професионална пракса, менторство, Едмодо платформа

The Edmodo platform for monitoring professional practice of future teachers: a SWOT analysis

Jelica Ristić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Miroslava Ristić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

A quality planned and realised professional practice (pedagogical-psychological, didactic and methodical) is an important segment in the system of initial education of students – future teachers because it prepares them for their various professional roles as well as for independent, practical work in schools. It includes a partnership between faculties and demonstration schools, cooperation with teacher mentors as well as quality student preparation for working with pupils and critical analysis of their teaching experiences. The aim of this paper is to analyse and assess the Edmodo platform in the function of a more efficient monitoring and improvement of future teachers' professional practice at the Faculty of Teacher Education, University of Belgrade. The assessment was performed by SWOT analysis. The obtained results are presented by a matrix of positive and negative factors that indicate the need to pilot the digitalization of professional practice (whose prospective model is suggested), but also that the Edmodo platform has a potential to develop mentoring system and students' professional practice according to the action reflection model as one of the imperatives for improving teacher education.

Key words: students, professional practice, mentoring, Edmodo platform

Искуства учитеља о предностима и недостацима коришћења Гугл учионице

Гордана Мишчевић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Љиљана Бојанић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Процес постепене трансформације образовног система уз примену савремених информационо-комуникационих технологија у настави присутан је у целом свету. У настојањима да се наставницима пружи подршка у ефикасној интеграцији технологије, развијани су и критиковани различити модели попут SAMR, TPACK, RAT и други. Гугл учионица је једна од најчешће коришћених платформи за учење на даљину током пандемије вируса корона у нашој средини. Циљ истраживања односи се на сагледавање искустава и мишљења учитеља о реализацији дела наставе посредством Гугл учионице. Квалитативна анализа прикупљених података о искуствима учитеља током коришћења платформе Гугл учионица, као и њеним предностима и недостацима, подразумевала је категорисање одговора на питања отвореног типа. Добијени резултати указују да су учитељи, након почетног осећања несигурности услед брзог преласка на нов начин рада веома брзо успели да се прилагоде и осете задовољство при коришћењу наведене платформе. Функционалност и лаку доступност материјала ученицима за рад сматрају основним добрим странама, док је највећи проблем недостатак опреме и веза са Интернетом. Већина испитаника би се у будућем раду поново определила за Гугл учионицу. Поред уочавања добрих страна коришћења Гугл учионице, постоји потреба учитеља за додатним усавршавањем за коришћење различитих платформи онлајн-подучавања. Даљим истраживањима би требало сагледати искуство ученика са коришћењем Гугл учионице.

Кључне речи: Гугл учионица, учитељ, искуство, предности, недостаци

Teachers' experiences regarding advantages and disadvantages of Google Classroom

Gordana Miščević

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Ljiljana Bojanić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

The process of gradual transformation of the educational system by application of contemporary information and communication technologies in teaching is present worldwide. In an effort to support teachers in the efficient integration of technology, various models, such as SAMR, TPACK, RAT, and others, have been developed and criticised. Google classroom is one of the most frequently used distance learning platforms during the coronavirus pandemic in our country. The aim was to determine and analyze the experiences of teachers about the use of Google classroom in one segment of the teaching. Qualitative analysis of the collected data on the teachers' experience during the use of the Google classroom platform, along with its advantages and disadvantages, included categorising the answers to open-ended questions. The obtained results indicate that teachers, after the initial feeling of insecurity caused by the rapid transition to a new way of working, managed to adapt rather quickly and feel pleasure while using the stated platform. They consider functionality and the easy availability of materials to be the crucial advantages, while the biggest disadvantage is the lack of equipment and the Internet connection. The majority of respondents would opt for Google classroom in their future work. Apart from perceiving the advantages of Google classroom, there is a need for additional training for teachers regarding the use of various online teaching platforms. Further research should be conducted to observe the students' experience of using Google classroom.

Key words: Google classroom, teacher, experience, advantages, disadvantages

Принципи универзалног дизајна у примени асистивне технологије код ученика са поремећајима комуникације

Надица Јовановић Симић

Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Одељење за логопедију, Београд, Србија

Ивана Арсенић

Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Одељење за логопедију, Београд, Србија

Зорица Даничић¹

Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Одељење за логопедију, Београд, Србија

Апстракт

Поремећаји комуникације представљају хетерогену групу поремећаја који утичу на развијање социјалних вештина и ефикасност социјалне интеракције, због чега могу да имају негативан утицај на квалитет живота. Примена асистивне, као и информационо-комуникационе технологије, у овој популацији је важна, с обзиром на то да имају потенцијал да минимизирају или компензују функционална ограничења. Примена универзалног дизајна има сличне циљеве, укључујући повећање активног учешћа, кроз отклањање различитих друштвених баријера. Циљ овог рада је био да се прегледом доступне литературе анализирају и прикажу сличности и разлике између концепата универзалног дизајна и асистивне технологије, као и могућности примене основних принципа универзалног дизајна у области асистивне технологије. Анализирани су они радови у којима су описане теоријске основе, као и начини модификације и примене принципа универзалног дизајна у употреби асистивне технологије за ученике са поремећајима комуникације. Резултати истраживања показују да је приликом дизајнирања, примене и евалуације уређаја асистивне технологије потребно применити седам основних принципа универзалног дизајна. Коришћење ових принципа омогућава развијање уређаја који ће бити намењени корисницима са широким спектром способности. На тај начин се постиже свеобухватни циљ, који се односи на повећање активног учешћа и могућности корисника. Оба приступа имају одређене предности и недостатке, тако да је њихова заједничка имплементација неопходна како би се задовољиле специфичне потребе ученика са поремећајима комуникације.

¹ аутор за кореспонденцију

Кључне речи: асистивна технологија, поремећаји комуникације,
универзални дизајн

Principles of universal design in the application of assistive technology for students with communication disorders

Nadica Jovanović Simić

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Speech and Language Pathology Department, Belgrade, Serbia

Ivana Arsenić

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Speech and Language Pathology Department, Belgrade, Serbia

Zorica Daničić¹

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Speech and Language Pathology Department, Belgrade, Serbia

Abstract

Communication disorders are a heterogeneous group of disorders that affect the development of social skills and the effectiveness of social interaction, which can have a negative impact on quality of life. The use of assistive, as well as information-communication technology, is important in this population, given that they have the potential to minimize or compensate for functional limitations. The application of universal design has similar goals, including increasing active participation, through the removal of various social barriers. The aim of this paper was to analyze and review the similarities and differences between the concepts of universal design and assistive technology, as well as the possibility of applying the basic principles of universal design in the field of assistive technology. Those works in which the theoretical bases are described are analyzed, as well as ways to modify and apply the principles of universal design in the use of assistive technology for students with communication disorders. The results of the research show that it is necessary to apply seven basic principles of universal design in designing, applying and evaluating assistive technology devices. The use of these principles enables the development of devices that will be intended for users with a wide range of capabilities. In this way, a comprehensive goal is achieved, which refers to increasing the active participation and opportunities of users. Both approaches have certain advantages and disadvantages, so their joint implementation is necessary in order to meet the specific needs of students with communication disorders.

Key words: assistive technology, communication disorders, universal design

¹ corresponding author

Ефекат асинхроног онлајн учења уз примену наставних филмова о растварању супстанци

Лидија Ралевић

Универзитет у Београду, Хемијски факултет, Београд, Србија

Биљана Томашевић

Универзитет у Београду, Хемијски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Изградња ученичке хемијске писмености кроз формирање система хемијских појмова представља изазов у току пандемије узроковане корона вирусом. У овим околностима један од приступа примењиваних за постизање исхода учења хемије на различитим нивоима образовања је асинхроно онлајн учење уз коришћење дигиталних материјала. Циљ изведеног истраживања је испитивање утицаја асинхроног онлајн учења путем наставних филмова на разумевање појма растварање. У спроведеном педагошком експерименту учествовала су 202 ученика из три узрасне групе (седми и осми разред основне школе и први разред гимназије). Ученици су решавали исти тест пре примењеног приступа наставе/учења (пре-тест) и након тога (пост-тест). На пост-тесту су само ученици осмог разреда имали боља постигнућа и тај резултат био је статистички значајан. Поређењем резултата пост-теста за све три групе ученика утврђено је да су постигнућа ученика осмог разреда статистички значајно боља у односу на постигнућа осталих ученика који су учествовали у истраживању. Резултати показују да је примењени начин асинхроног онлајн учења у изведеном педагошком експерименту допринео бољем разумевању процеса растварања само код ученика осмог разреда. Може се закључити да наставни филмови о растварању супстанци, примењени у истраживању, треба да буду доступни ученицима осмог разреда за асинхроно онлајн учење.

Кључне речи: хемијска писменост, растварање, асинхроно онлајн учење, дигитални материјали, наставни филм

The effect of asynchronous online learning with applying the educational videos about dissolving substances

Lidija Ralević

University of Belgrade, Faculty of Chemistry, Belgrade, Serbia

Biljana Tomašević

University of Belgrade, Faculty of Chemistry, Belgrade, Serbia

Abstract

Building up students' chemical literacy by forming systems of chemical terms is a challenge during the pandemic caused by a coronavirus. In these circumstances, one of the approaches applied to achieve the outcomes in chemistry learning under different levels of education is asynchronous online learning using digital materials. The conducted research aim is to examine the impact of asynchronous online learning through educational videos on understanding dissolution. In conducted pedagogical experiment participated 202 students from three age groups (seventh- and eighth- grade of primary school and the first grade of high school). Students were exposed to asynchronous learning by watching educational videos on the internet page. Students did the same test before the applied teaching and learning approach (pre-test) and after that (post-test). On the post-test only eighth-grade students had better results and that result was statistically significant. In a comparison of post-test results for all three groups of students, it was determined that the achievements of eighth-grade students are statistically significantly better than the achievements of other students who participated in the research. The results show that the applied method of asynchronous online learning in the conducted pedagogical experiment contributed to a better understanding of the dissolution process only in eighth-grade students. It can be concluded that teaching materials on substance dissolution, applied in the research, should be available to eighth-grade students for asynchronous online learning.

Key words: chemical literacy, dissolution, asynchronous online learning, digital materials, educational videos

VII

УМЕТНОСТИ У САВРЕМЕНОМ
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ КОНТЕКСТУ

UMETNOSTI U SAVREMENOM VASPITNO-
OBRAZOVNOM KONTEKSTU

ARTS IN THE MODERN EDUCATIONAL
CONTEXT

Повезаност мотива у садржајима предмета Српски језик и Ликовна култура у четвртном разреду основне школе

Радмила Зечевић

Универзитет у Новом Саду, Педагошки факултет у Сомбору, Србија

Инес Матин

Универзитет у Новом Саду, Педагошки факултет у Сомбору, Србија

Апстракт

У овом раду аутори настоје да прикажу могућности повезивања мотива у садржајима предмета Српски језик и Ликовна култура у IV разреду основне школе. С обзиром на то да су уметничке дисциплине међусобно повезане и неодвојиве, неопходно је да им се тако приступи и у наставном процесу. Према томе, овај рад приказује начине на које се мотиви садржаја предмета Српског језика и Ликовне културе могу повезати у наставном процесу, као и важност корелације ова два предмета. Циљ истраживања јесте приказати на који начин учитељи врше корелацију између Српског језика и Ликовне културе. У истраживању се применила дескриптивна метода, техника истраживања је научни разговор (интервју), а инструмент истраживања је упитник, који су попуњавали учитељи. Овај упитник садржи питања отвореног типа којима се утврдило да ли се поменута корелација врши у настави, односно на који начин се спроводи. Истраживачки узорак чине упитници који су прикупљени током другог полугодишта школске 2021/22. године. Добијени резултати представљају интердисциплинаран приступ у раду, јер већина учитеља спроводи корелацију претежно кроз илустрацију текста различитим ликовним техникама и сценографију, али и кроз приче у сликама, мапе ума, као и писање састава на основу ликовних тема. Међутим, примећено је да дигитални алати у настави нису коришћени, те аутори сматрају да се тај потенцијал треба искористити и даље развијати.

Кључне речи: књижевност, корелација, ликовна култура, учитељи, 4. разред основне школе

The connection between content motives of Serbian language and Art class in the fourth grade of elementary school

Radmila Zečević

University of Novi Sad, Faculty of Education, Sombor, Serbia

Ines Matin

University of Novi Sad, Faculty of Education, Sombor, Serbia

Abstract

In this paper, the authors try to show the possibilities of connecting motives in the contents of the subjects Serbian language and Art class in the fourth grade of elementary school. Since artistic disciplines are interconnected and inseparable, it is of the utmost importance to approach them in that manner in the teaching process. Therefore, this paper presents the ways in which the content motives of Serbian literature and Art class can be connected in the teaching process, as well as the importance of correlating these two subjects. The aim of the research is to show how teachers correlate between the Serbian language and Art class. A descriptive method was used in the research, the research technique is a scientific interview, and the research instrument is a questionnaire, which was filled out by teachers. This questionnaire contains open-ended questions that determine whether the mentioned correlation is done in teaching, or how it is implemented. The research sample consists of questionnaires collected during the second semester of the school year 2021/22. years. The obtained results represent an interdisciplinary approach in the work, because most teachers correlate mainly through text illustration with different art techniques and scenography, but also through stories in pictures, mind maps, as well as writing compositions based on art themes. However, it was noticed that digital tools were not used in teaching, and the authors believe that this potential should be used and further developed.

Key words: literature, correlation, art class, teachers, fourth grade of elementary school

Сагледавање места и улоге учења путем визуелних уметности у интегрисаном предшколском курикулуму

Милена Војиновић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Циљ овог рада је да се сагледа место и улога учења путем визуелних уметности у интегрисаном предшколском курикулуму. Пошли смо од тога да су визуелне уметности не само средство изражавања, већ и средство учења путем којег се конструише знање. Учење путем визуелних уметности омогућава повезивање интелектуалних и емоционалних процеса, подстиче истраживање и стварање кроз игру и односе са окружењем и материјалима, доводи до преиспитивања, бољег разумевања себе, других и света који нас окружује. Стога, учење путем визуелних уметности омогућава холистички развој деце и унапређује њихову добробит. Са друге стране, учење је у интегрисаном курикулуму приказано као процес коконструкције значења, која се граде кроз односе са одраслима, вршњацима и окружењем. Доминира учење кроз пројекте, игру и истраживање, где се из различитих перспектива посматрају проблеми и питања која су учесници заједно поставили. Уколико учење путем визуелних уметности посматрамо пре свега као начин на који деца граде сазнања и искуства, увиђамо да је оно присутно кроз многе сегменте у интегрисаном курикулуму. У контексту интегрисаног учења, које је заступљено у Основама предшколског васпитања и образовања „Године узлета“ (2018), приказаћемо начине на које учење путем визуелних уметности подржава предвиђен начин учења и подстицања добробити детета, али и потенцијалне изазове и потешкоће за васпитаче.

Кључне речи: ликовно васпитање, основе предшколског програма, развој деце, сазнајна улога уметности

Perceiving the place and role of learning through visual arts in an integrated preschool curriculum

Milena Vojinović

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

This paper aims to understand the place and role of learning through the visual arts in an integrated preschool curriculum. Our starting point was that the visual arts are not only a means of expression, but also a learning tool. Learning through the visual arts enables the connection of intellectual and emotional processes, encourages exploration and creativity through play, improves relationships with the environment and materials, and provides reconsideration, understanding of ourselves, others and the world around us. Therefore, learning through the visual arts enables the holistic development of children and their welfare. In the integrated curriculum, learning is presented as a process of co-building of meaning, which is built through relationships with adults, peers and the environment. Dominates learning through projects, play and research, while the problems and questions that the participants came up with together are perceived from different perspectives. If we consider learning through the visual arts primarily as a way for children to build knowledge and experience, we would recognize it throughout many segments of the integrated curriculum. In the context of integrated learning, which is represented in the Preschool education curricular framework "Years of Rise" (2018), we will show the ways in which learning through visual arts supports the intended way of learning and encouraging child welfare, but also potential challenges and difficulties for the preschool teachers.

Key words: art education, children's development, cognitive role of art, preschool education curricular framework

Књижевни текст у универзитетској настави енглеског језика струке – достижни хоризонти и савладиви изазови

Сандра Јосиповић

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, Србија

Апстракт

У раду се разматра могућност коришћења књижевног текста, пре свега одломака из романа и кратких прича, у настави енглеског језика струке на универзитетском нивоу. Усвајање и богаћење вокабулара из области права, економије и медицине је у средишту истраживања, а конкретни примери одломака из књижевних дела и примери различитих типова вежбања показују да овакви текстови омогућавају то усвајање. У раду се користи дескриптивна метода како би се приступило овом педагошком питању кроз перспективу концепта интегративне наставе, која спаја наставу књижевности са наставом савременог језика струке, и истражују се потенцијали методе „интегрисаног учења садржаја и језика“ (CLIL) у пракси са становишта студента и наставника. Један од циљева је да се из књижевнонаучне и педагошке перспективе покажу предности коришћења књижевних текстова у овој настави, али и изазови и приступи који се могу применити у њиховом превазилажењу. Изводи се закључак да је успешно коришћење књижевних текстова достижан хоризонт у настави енглеског језика струке на универзитетском нивоу, а да се изазови који их прате могу савладати уз примену релевантних педагошко-дидактичких метода. Затим, ови текстови могу књижевност приближити студентима који немају развијене читалачке навике и књижевне афинитете и могу да подстакну студенте који су књижевно оријентисани да се више заинтересују за енглески језик струке.

Кључне речи: књижевни текст, предности, изазови, енглески језик струке, вокабулар

Literary texts in english for specific purposes classes at university level- reachable horizons and surmountable challenges

Sandra Josipović

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia

Abstract

The paper analyses the possible use of literary texts, particularly passages from novels and short stories, in university level ESP classes. The focus is on the business, legal, and medical vocabulary acquisition and passages taken from particular literary works together with various types of vocabulary exercises are given as concrete examples to illustrate that literary texts facilitate this acquisition. The descriptive research method is used in this paper to discuss this pedagogical issue from the perspective of integrative learning, which, in this case, integrates literature classes with contemporary language for specific purposes classes, and the potential of the CLIL method is explored in practice with regard to both a student and a teacher. One of the goals is to show from the perspective of literary theory and pedagogy the advantages of the use of literary texts in ESP classes and to show the accompanying challenges and approaches adopted to surmount them. The conclusion is that the successful use of these texts is a reachable horizon in university level ESP classes and that challenges are surmountable with the help of relevant pedagogical-didactic methods. The use of these texts can make literature more approachable to students who lack a developed reading habit or literary affinity and encourage literature-oriented students to express greater interest in ESP.

Key words: literary text, advantages, challenges, English for specific purposes (ESP), vocabulary

Припрема за усмено излагање ученика у оквиру предмета Српски језик и вештина комуникације на примеру романа *Последња љубав у Цариграду* Милорада Павића

Татјана Кличковић

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Одсек за српску књижевност, Нови Сад, Србија

Апстракт

У оквиру наставе изборног предмета Српски језик и вештина комуникације, који се изучава у трећем и четвртном разреду средњих стручних школа, ученици се оспособљавају за усмено излагање на задату тему. Роман-приручник за гатање Милорада Павића, *Последња љубав у Цариграду*, може бити употребљен као визуелна мотивација и стимулација ученицима за излагање по насумично одабраним мотивима, из тарот карата које су саставни део романа. Овај рад представља предности оваквог иновативног приступа у настави када је у питању задржавање ученичке пажње на проблему беседништва, којим се иначе бавио и сам аутор поменутог романа, али и када је у питању поспешивање ученичке језичке компетенције. У раду се изводе закључци о посебној важности не само часова овог изборног предмета, већ и неговања културе говора у савременом тренутку.

Кључне речи: Српски језик и вештина комуникације, Милорад Павић, култура говора, усмено излагање, визуелна стимулација

Improving student oral presentations with concepts from the novel *The Last Love in Constantinople* by Milorad Pavić

Tatjana Kličković

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Department of Serbian Literature, Novi Sad, Serbia

Abstract

Third and fourth year students enrolled in Serbian elective courses at vocational schools are expected to give oral presentations. *The Last Love in Constantinople*, a novel / handbook for divination through tarot cards, can be used as an aid to help students improve their presentation skills in a visually stimulating manner by using the tarot cards that come with the novel. This paper shows the advantages of this innovative approach. This method of teaching helps to keep students' attention focused on the problem of oration, which incidentally was an object of interest and scientific research of the author of the novel, Milorad Pavić. This paper also explores the advantages of this approach when it comes to enhancing students' linguistic competence. This paper surmises the special importance of not only the classes of the Serbian elective course, but also of nurturing the culture of speech in the modern moment.

Key words: Serbian language and communication skill, Milorad Pavić, culture of speech, oral presentation, visual stimulation

Позориште – школа критичког мишљења за све

Марија Барна-Липковски

Универзитет у Новом Саду, Факултет техничких наука, Департман за архитектуру и урбанизам, Катедра за Сценски дизајн, Нови Сад, Србија

Реља Пекић

Центар за визуелну антропологију, Београд, Србија

Апстракт

Када се говори позоришту у образовању, најчешће се мисли на активно стваралаштво ђака под вођством професора. Иако врло значајан, овакав приступ ограничава своје ефекте на невелик број заинтересованих и надарених ђака, ослањајући се на таленат и ентузијазам појединачног професора. Са друге стране, позоришна уметност и позоришни језик намењени су широком аудиторијуму и као такви могу више допринети савременом образовању. Овај рад представља студију случаја вишегодишњег ван-школског програма „Мали и млади позоришни експерти“ који води независна организација „Три гроша“ у сарадњи са Народним позориштем у Београду и Позориштем за децу и младе „Душко Радовић“. Претпоставка је аутора истраживања, као и вођа програма, да искуство заједничког одласка у позориште у склопу стручно вођених радионица „гледалаштва“ доноси значајан напредак у способностима критичког и аналитичког мишљења код деце и младих. Кроз интервјуе и упитнике полазници показују да су у стању да своје знање „читања“ позоришног језика временско-просторних симбола примене на социјалне и друштвене односе. Заједничко гледање позоришне представе коме претходи и кога прати стручно вођена дискусија не доприноси само развијању културних потреба младих, већ им пружа потребне способности за активну партиципацију у демократском друштву. Овакав приступ вуче своје корене још из Античке Грчке.

Кључне речи: позориште, гледалац, деца и млади, критичко мишљење, радионица

Theater – a school of critical thinking for all

Marija Barna-Lipkovski

University of Novi Sad, Faculty of Technical Sciences, Department of Architecture and Urban Planning, Chair of Scene Design, Novi Sad, Serbia

Relja Pekić

Visual Anthropology Center, Belgrade, Serbia

Abstract

When we think about theater-in-education, we usually refer to students creating and performing theater under the guidance of a professor. Although this approach is important, it limits the use of theater-in-education to a small number of gifted students and depends on the will of an individual professor. In contrast, theater as an art and as a language is intended for a broad audience, and as such can be beneficial as a teaching tool. This is a case study of several years-long independent program called "Small and Young Theater Experts", implemented by the non-governmental organization "Threepenny" in cooperation with the National Theater of Belgrade and the Children and Youth Theater "Duško Radović". The author of this study and the leaders of the program assume that attending the theater together with the class in combination with workshops on "theater-watching", improves the critical and analytical thinking skills of children and young people. Through interviews and questionnaires, participants demonstrate that they can use their abilities to read spatial and temporal theater symbols to decode social realities. Watching and analyzing theater under the guidance of a prepared teacher does more than develop cultural needs - it prepares the student to be an active and participatory citizen of a democratic society. This approach has its roots in Ancient Greece.

Key words: theater, workshop, critical thinking, viewer, children and youth

Музичко стваралаштво у васпитно-образовној пракси предшколских установа Србије – заступљеност и видови рада

Маја Соколовић Игњачевић
Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Музичко стваралаштво и импровизација представљају специфичну област у оквиру музичког васпитања у предшколској узрасној фази, јер подразумевају највиши ступањ музичког ангажовања детета, а учешће у овом типу активности доприноси развоју креативности и осећају постигнућа и самопоуздања детета. Истраживање је подразумевало две групе испитаника – васпитаче запослене у предшколским установама и студенте који су похађали једномесечну праксу у предшколским установама и опсервирани васпитно-образовни рад. Сprovedено је током 2016., 2017. и 2018. године, а као инструмент је коришћен упитник. Циљ је био да се утврди фреквенција реализовања активности из области стваралаштва, видови рада и евентуалне разлике између група испитаника различите старости, дужине стажа и самопроцењених музичких компетенција. Истраживање показује ниску учесталост примене стваралачких активности, а установљена је статистички значајна разлика између група васпитача различите старости, година стажа и процењених музичких компетенција у погледу фреквенције реализације активности и заступљених видова стваралаштва. Мапирањем тренутне ситуације у предшколским установама креирана је основа за даљи развој силабуса музичких предмета у оквиру програма за образовање васпитача, као и програма континуираног образовања, са циљем да се унапреди учесталост и начин рада у овој, важној области, а у светлу нових Основа програма.

Кључне речи: стваралаштво, импровизација, музичко васпитање, предшколско дете

Musical creativity in the educational practice of Serbian preschools – frequency and modalities

Maja Sokolović Ignjačević

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Musical creativity and improvisation is a specific area in early childhood music education, since participation in this type of activities implies the highest level of musical engagement of the child and contributes to the development of its creativity. The research included two groups of respondents – preschool teachers and students who attended a one-month internship in preschool institutions and observed their educational practice. The research was conducted during 2016, 2017 and 2018, and a questionnaire was used as an instrument. The aim was to determine the frequency of realization of activities in this field, modalities of work, as well as possible differences between groups of respondents of different characteristics. The research shows that this type of activities is not often present in educational practice. Also, a statistically significant difference was found between groups of educators of different age, years of experience and self-assessed musical competencies in terms of frequency of realization of activities and represented modalities of work. By mapping the current situation in preschool institutions, a basis has been created for the further development of syllabi of music subjects within the programs for teacher education, as well as life-long education programs, with the aim of improving the educational practice in this important field.

Key words: musical creativity, improvisation, preschool, music education, early childhood education

Замке тумачења књижевних текстова у разредној настави

Снежана Марковић

Универзитет у Крагујевцу, Факултет педагошких наука, Јагодина,
Србија

Апстракт

Истраживање приказано у овом раду остварено је на корпусу припрема за практична предавања из наставе књижевности, студената четврте године смера Учитељ. Писане припреме указују да се на часовима читања и тумачења књижевних текстова појављују све израженији проблеми: уместо аналитичкосинтетичког разговора о тексту и откривања и истицања његових естетских и етичких вредности, највећи број радних налога и питања подстиче репродукцију, односно препричавање текста, упућује ученике да трагају за непознатим речима, а синтеза и издвајање порука текста се врло често замењује повезивањем ситуација из текста са свакодневним животом. На тај начин се разговор о књижевном тексту као уметничком делу, претвара у разговор поводом текста. Истраживање је имало за циљ да утврди да ли и у којој мери припреме садрже адекватне дидактичко-методичке елементе који подстичу тумачење и разумевање књижевних текстова у разредној настави. Примењена је дескриптивна метода и анализа садржаја како би се утврдио квалитет писаних припрема за реализацију часова књижевности. Резултати истраживања су показали доминацију репродуктивних питања, недовољно присуство истраживачких задатака и усмерења за самостално читање, недостатак проблемских питања и присуство клишеа уместо креативног и стваралачког приступа књижевном тексту.

Кључне речи: настава књижевности, разредна настава, интерпретација књижевног текста, писана припрема за час

The pitfalls of interpreting literary texts in primary school

Snežana Marković

University of Kragujevac, Faculty of Education, Jagodina, Serbia

Abstract

The research presented in this paper was realized on the corpus of students' lesson plans for practical lectures in teaching literature, written by fourth-year students majoring in Class Teacher Education. The students' lesson plans indicate that, when it comes to classes in reading and interpreting literary texts, more and more problems appear. Instead of analytical and synthetic conversation about the text and discovering and emphasizing its aesthetic and ethical values, most questions encourage reproduction, i.e. retelling of the text, given instructions most often instruct students to search for unknown words, while synthesis and extraction of text messages is often replaced by linking situation from the text with everyday life. In this way, instead of discussing the literary text as a work of art, a conversation is held about the text. This research aimed to determine whether and to what extent these lesson plans contain adequate didactic and methodological elements that encourage interpretation and understanding of literary texts. A descriptive method and content analysis were applied in order to determine the quality of written lesson plans for the realization of literature classes. The results of the research showed the dominance of reproductive questions, insufficient presence of research tasks and directions for independent reading, lack of problem based questions and the presence of clichés instead of using creative approach in the process of interpreting the literary text.

Key words: teaching literature, primary school, interpreting literary texts, student's lesson plans

VIII

ПОУЧАВАЊЕ И УЧЕЊЕ МАТЕРЊЕГ И
СТРАНИХ ЈЕЗИКА У СВЕТЛУ ГЛОБАЛНИХ
ПРОМЕНА

POUČAVANJE I UČENJE MATERNJEG I
STRANIH JEZIKA U SVETLU GLOBALNIH
PROMENA

NATIVE AND FOREIGN LANGUAGE
LEARNING AND TEACHING IN THE LIGHT
OF GLOBAL CHANGE

Наклоњеност интернационализацији као фактор мотивације за учење енглеског језика

Аница Радосављевић Крсмановић

Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет, Катедра
за енглески језик и књижевност, Крагујевац, Србија

Апстракт

Паралелно са процесом глобализације и појавом енглеског као светског језика, у области учења страних језика јавио се појам „наклоњеност интернационализацији“, којим се објашњава како појединац успоставља повезаност са глобалном заједницом уместо са одређеним географским ентитетима у контекстима у којима не долази до директних контаката између оних који уче енглески језик као страни језик и изворних говорника. Будући да су претходна истраживања показала да ово одсуство идентификације са изворним говорницима представља важан мотивациони фактор за учење енглеског језика, циљеви овог истраживања су: да се утврди у којој мери је наклоњеност интернационализацији присутна код студената енглеског језика и књижевности, затим да се испита да ли постоје разлике у изражености овог концепта код студената на различитим годинама студија, и да се утврди да ли постоји повезаност између наклоњености интернационализацији и мотивације за учење енглеског језика. Циљ нам је да у те сврхе спроведемо истраживање међу студентима Катедре за енглески језик и књижевност Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу. Начин прикупљања података подразумева анкетно испитивање, док се подаци анализирају уз помоћ дескриптивне статистике, анализе варијансе и корелационе анализе. Резултати ће омогућити увид у природу наклоњености интернационализацији код одабране групе испитаника, те се може очекивати да ће из њих произаћи важне педагошке импликације.

Кључне речи: глобални енглески језик, наклоњеност интернационализацији, мотивација за учење страних језика, студенти енглеског језика и књижевности

International posture as a motivating factor for English language learning

Anica Radosavljević Krsmanović

University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts, Department of Anglistics, Kragujevac, Serbia

Abstract

In line with globalization and the emergence of English as a global language, the notion of "World English identity" or "international posture" has emerged, as a means of explaining how learners in settings with no direct contact with the speakers of the target language relate themselves to the global community rather than to any geographical entity. Since previous research has demonstrated that the lack of identification with native speakers is an important motivating factor for English language learners in various contexts, the aims of the study are: to determine to what extent international posture exists among English major university students in Serbia, to examine whether there are differences in its existence among students in different years of study, and to determine if international posture and L2 motivation correlate with each other in the context of study. For this purpose, we will conduct a survey with the students of the English language and literature at the Faculty of Philology and Arts, University of Kragujevac. The method of data collection will involve a questionnaire survey, while the following analyses will be employed in the research: descriptive statistics, one-way ANOVA and correlation analysis. The results will provide important insights into the nature of international posture of the participants, thus carrying important pedagogical implications.

Key words: Global English, international posture, L2 motivation, English major university students

Прожимање наставе енглеског и српског језика и књижевности за децу

Наташа Јанковић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Зорана Опачић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Зорица Цветановић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Полазиште рада је приказ интеграције и методичке повезаности наставе енглеског и српског језика и књижевности за децу у оквиру изборног предмета Развијање језичких знања и вештина на енглеском језику. Студенти се упознају са законитостима функционисања енглеског у односу на српски језик, у смислу трансфера знања кроз развијање вештина говорења, слушања, читања и писања. У складу са програмским циљевима оба језика, приказане су језичке вежбе и игре за богаћење лексике и развој морфо-синтаксе, као и врсте почетног читања и писања. Представљени су и методички аспекти од значаја за васпитаче и учитеље, са нагласком на аналогној примени у настави српског и енглеског језика. Познати закључци лингвистике о томе како језик представља огледало културе и њеног система вредности на најпотпунији начин се отелотворују у вишезначности и богатству књижевног језика. На дијахронијском избору англосаксонских класика књижевности за децу и младе, од 19. до 21. века, уз смернице наставника и без посредства превода, студенти истражују и путем есеја и презентација на енглеском језику тумаче разноврсне аспекте књижевних текстова. Класици књижевности за децу посматрани су са културолошког, стилистичког и књижевнојезичког аспекта. Тиме, поред вишеслојног разумевања природе књижевног текста и слике детињства у дијахронијском луку, студенти показују и знатно развијенији степен језичких знања и вештина.

Кључне речи: развијање језичких знања и вештина, српски и енглески језик, језичке вежбе и игре, књижевни текст као огледало културе, вишезначност књижевног језика, представе о детињству

The intertwined teaching of the English and Serbian languages and children's literature

Nataša Janković

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Zorana Opačić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Zorica Cvetanović

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

The paper presents the integration and methodological connectedness between the teaching of English, Serbian and children's literature within the elective course Developing English language knowledge and skills. Students learn about the nature of English in comparison to the Serbian language through knowledge transfer, while also developing the speaking, listening, reading and writing skills. In accordance with the learning goals prescribed in both language syllabuses, exercises and games for enriching vocabulary and developing morphosyntax are presented, as well as the types of initial reading and writing. Methodological aspects relevant for preschool and primary school teachers are also elaborated on, with analogies in the teaching of Serbian and English being drawn. The well-known conclusions of linguistics about the language being the mirror of culture and its value system are embodied to the fullest in the equivocality and richness of the literary language. Based on a diachronic choice of Anglo-Saxon classics of children's and youth literature from 19th to 21st century, and led by the teachers, students explore various aspects of literary texts without reliance on translation, and interpret them in the form of essays and presentations in English. The classics of children's literature are studied from the cultural, stylistic and literary-linguistic perspectives, which results not only in the students' fuller grasp of the nature of literary texts and the image of childhood in a diachronic arc, but also in their far better mastery of the language knowledge and skills.

Key words: developing language knowledge and skills, the Serbian and English languages, language exercises and games, literary text as the mirror of culture, literary language equivocality, perceptions of childhood

IX

ВИШЕЈЕЗИЧНОСТ И МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТ

VIŠEJEZIČNOST I MULTIKULTURALNOST

MULTILINGUALISM AND MULTICULTURALISM

Интеркултурална осетљивост у настави на даљину – тематизовање Холокауста на часовима књижевности

Милан Вурдеља

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, Београд, Србија

Апстракт

Услед социјалних промена које је проузроковала трајућа пандемија, интеркултурални домен наставе од основне школе до факултетског нивоа се, слично низу наставних модела и система уопште, додатно конституисао као изазован. У раду се првенствено разматра у којој мери се у условима наставе на даљину и такозваног комбинованог модела применљивом показује чувена скала Милтона Бенета („развојни модел интеркултуралне осетљивости”). Притом се у обзир узима лако проверљива чињеница да честе измене наставних модела и данас махом оптерећују наставнике и ученике. Да би се закључци истраживања конкретизовали, аутор рада одабира крупну, у овом случају доминантно књижевну тему Холокауста, која изразито треба да унапреди интеркултуралне компетенције ученика, тим више што актуелни програми наставе и учења омогућују континуирано враћање њој (тумачење Дневника Ане Франк, збирке Рани јади Д. Киша и романа Дечак у пругастој пиџами Џ. Бојна, Употреба човека А. Тишме и Мамац Д. Албахарија). У раду ће бити понуђена комбинација методичких радњи захваљујући којима дати књижевни наслови постају нарочити извор хуманистичког васпитања и културне сензитизације ученика. Закључци истраживања маркираће неопходност употребе разноврсних извора знања, дигиталних садржаја и наставних средстава прилагођених узрасту ученика, а с циљем неговања културе сећања и обраде филозофских и књижевних проблема утемељујућих за свет после Другог светског рата.

Кључне речи: холокауст, култура сећања, методика наставе књижевности, „нова нормалност”, интеркултуралност

The issue of developing intercultural sensitivity in classroom – interpretation of Holocaust as a literary theme in the conditions of the "new normal"

Milan Vurdelja

University of Belgrade, Faculty of Philology, Department of Serbian Literature with South-Slavonic Literatures, Belgrade, Serbia

Abstract

Due to many social, cultural, therefore pedagogical and methodological changes brought by the „new normal” in the conditions of the pandemic, the intercultural domain of teaching from primary school to the university level is additionally constituted as challenging, from the practical and theoretical point of view. The paper primarily discusses the extent to which the famous Bennett scale of intercultural sensitivity (Developmental Model of Intercultural Sensitivity) in the described conditions is shown to be variable, which is, in a certain way, still somewhat unknown to both teachers and students. In order to concretize the conclusions of this illustrative research, the author chooses a Holocaust as a major theme, predominantly literary theme, one that should significantly improve student’s intercultural competencies, especially since current teaching and learning programs allow continuous return to it (interpretation of the Diary of Anne Frank, Danilo Kiš's *Early Sorrows*, *The Boy in the Striped Pajamas* by John Boyne, *The Use of Man* by Aleksandar Tišma and *Bait* by David Albahari). The results of the research should mark the necessity of using new sources of knowledge, new technologies and teaching aids in the treatment of philosophical and literary problems that founded the world after the Second World War.

Key words: holocaust, cultural memory, teaching methodology, new normal, interculturality

X

ДЕТЕРМИНАНТЕ ПОРОДИЧНОГ
ВАСПИТАЊА У САВРЕМЕНОМ
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ КОНТЕКСТУ

DETERMINANTE PORODIČNOG
VASPITANJA U SAVREMENOM VASPITNO-
OBRAZOVNOM KONTEKSTU

DETERMINANTS OF FAMILY LIFE
EDUCATION IN THE MODERN
EDUCATIONAL CONTEXT

Породично окружење и математички развој дјеце у раном дјетињству

Тамара Прибишев Белеслин

Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет, Бања Лука, Босна и
Херцеговина

Сања Партало

Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет, Бања Лука, Босна и
Херцеговина

Александра Хаџић

Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет, Бања Лука, Босна и
Херцеговина

Драгица Милинковић

Универзитет у Источном Сарајеву, Педагошки факултет у Бијељини,
Бијељина, Босна и Херцеговина

Апстракт

Рад приказује студију у оквиру ширег научног истраживања о позицији математичког образовања у контексту предшколства Републике Српске. Полазећи од претпоставке да је породица прво окружење за учење математике, циљ студије био је да се испитају математичка постигнућа дјеце на узрасту пред полазак у школу (шест година) у односу на одређене аспекте породичног окружења (социо-економски и образовни статус родитеља, материјални статус породичног контекста важан за дјечије активности, активности у које су дјеца укључена, варијабле социјалног породичног окружења). За истраживање су конструисани посебни инструменти, који су путем тестирања (пре и пост тест) примијењени на узорку од 229 дјеце у предшколским установама у Бањој Луци и Бијељини. Истовремено су анкетирани оба њихова родитеља. Краскал-Волисов тест и Мен-Витнијев тест указују на постојање разлика у постигнућима на тесту математичког знања у односу на слjedeће аспекте породичног окружења: (1) материјалне прилике; (2) образовни ниво родитеља; (3) дужину проведеног времена напољу; (4) похађање додатних активности; (5) играње и учење математике са родитељима. Разлике не постоје у односу на: (1) посједовање технологије; (2) играње друштвених и конструкторских игара са родитељима; (3) посједовање књига и играчака; (4) редослед рођења. Импликације иду ка промишљању стратегија јачања родитељских компетенција за подстицање cjеловитог дјечијег развоја и организовања стимулативног породичног окружења повољног за рано учење.

Кључне речи: математичко образовање, породица, рано дјетињство

Family environment and children's mathematical development in early childhood

Tamara Pribišešev Beleslin

University of Banja Luka, Faculty of Philosophy, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Sanja Partalo

University of Banja Luka, Faculty of Philosophy, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Aleksandra Hadžić

University of Banja Luka, Faculty of Philosophy, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Dragica Milinković

University of East Sarajevo, Faculty of Education, Bijeljina, Bosnia and Herzegovina

Abstract

The paper presents a study within broader scientific research on the position of mathematics education in the context of early childhood education in the Republika Srpska. Starting from the assumption that the family the first environment in which mathematics learning takes place, the aim of the study was to examine the overall mathematical achievement of pre-school children (six years old) in relation to certain aspects of the family environment (socio-economic and educational status of parents, material status of family important for children's activities, activities in which children are involved, variables of social family environment). Special instruments were constructed, which were applied to a sample of 229 children in preschool institutions in Banja Luka and Bijeljina through testing (pre and post test). Survey was applied to both of their parents. Kruskal-Wallis test and Mann-Whitney test indicate the existence of differences in achievement on the test of mathematical knowledge in relation to the following aspects of the family environment (1) family material opportunities; (2) the educational level of the parents; (3) the length of time spent outside; (4) attending additional activities; (5) playing and learning math with parents. There is no difference with respect to (1) ownership of technology; (2) playing social and construction games with parents; (3) possession of books and toys; (4) order of birth. The implications are focused on the strategies to strengthen parental competencies for encouraging holistic child development and organizing a stimulating family environment favorable for early learning.

Key words: mathematical education, family, early childhood

XI

ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ ПРОЦЕСИ У
ВРЕМЕ COVID-19 ПАНДЕМИЈЕ

VASPIITNO-OBRAZOVNI PROCESI U
VREME COVID-19 PANDEMIJE

EDUCATIONAL PROCESSES DURING THE
COVID-19 PANDEMIC

Функционисање наставе за време пандемије коронавируса

Саша Степановић

Висока школа социјалног рада, Београд, Србија

Владимир Илић

Висока школа социјалног рада, Београд, Србија

Апстракт

Пандемија коронавируса 2019-20 је утицала на образовне системе широм света што је довело до масовног затварања школа и факултета. Затварање школа није утицало само на ученике, студенте, наставнике и породице већ је имало и шире економске и друштвене последице. Циљ овог рада је био теоријска анализа различитих спроведених научних истраживања (UNESCO, OECD, WEF) која су се бавила утицајем пандемије на наставу, конкретније на онјалн интеракцију учесника наставног процеса, размотрене су и паралелно упоређене студије различитих светских организација и резултати су упоређени са теоретским очекивањима. Главни аспект који је анализиран у истраживању је пре свега питање технолошке писмености ученика која је била неопходна како би се спровела настава на даљину. Резултати до којих истраживања долазе једногласно закључују да је на успешност спровођења наставе најмање утицала информатичка писменост ученика и да се занемарљив проценат ученика није лако адаптирао на новонастале услове. Поређењем резултата ових истраживања, долазимо до закључка да је највећа забринутост исхода спровођења овог типа наставе била интеракција наставника и ученика, као и ученика међусобно, где се највећа одговорност ставља управо на наставника. Највеће разликажење у закључцима ових студија јесте даља будућност наставе на даљину као и то у ком ће се правцу развијати образовни систем уопштено.

Кључне речи: образовање, COVID-19, пандемија, образовање на даљину, дигитално учење

Education during the coronavirus pandemic

Saša Stepanović

College of Social Work, Belgrade, Serbia

Vladimir Ilić

College of Social Work, Belgrade, Serbia

Abstract

The coronavirus pandemic 2019-20 has affected education systems around the world, leading to mass closures of schools and colleges. As of April 3, 2020, over 1.7 billion students have stopped attending educational institutions due to their closure as a result of protection against the COVID-19 virus, which is over 97% of the student population. The closure of schools not only affected pupils, students, teachers and families, but also had wider economic and social consequences. The aim of this paper was a theoretical analysis of various scientific studies (UNESCO, OECD, WEF) that dealt with the impact of the pandemic on teaching, more specifically on the online interaction of participants in the teaching process, considered and compared studies of different world organizations expectations. The main issue was the issue of technological literacy of students, which was necessary in order to conduct distance learning. The results of the research unanimously conclude that the success of teaching was least influenced by computer literacy of students and that a negligible percentage of students did not easily adapt to the new conditions. Comparing the results of this research, we come to the conclusion that the greatest concern about the outcome of this type of teaching was the interaction of teachers and students, as well as students with each other, where the greatest responsibility is placed on the teacher. The biggest discrepancy in the conclusions of these studies is the further future of distance learning as well as the direction in which the educational system in general will develop.

Key words: education, COVID-19, pandemic, distant teaching, digital learning

Алтернативни приступ извођењу практичне наставе из области методике ликовног васпитања током COVID-19 пандемије

Јована Ђорђевић

Универзитет у Крагујевцу, Факултет педагошких наука, Јагодина,
Србија

Апстракт

Наставницима високошколских институција у Србији коришћење онлајн простора за комуникацију и сарадњу са студентима није била непознаница пре појаве пандемије вируса корона, међутим нагла промена услова рада и потреба за хитним преласком на потпуну онлајн наставу био је велики изазов за све просветне раднике у 2020. години. Посебан проблем прилагођавања наставног процеса онлајн окружењу имали су наставници чији предмети захтевају непосредан људски контакт. Овај рад приказује алтернативни приступ наставној пракси предмета Методички практикум ликовног васпитања на основним академским студијама за предшколске васпитаче Факултета педагошких наука у Јагодина као и педагошке ефекте истог. Овај предмет, који се изводи на завршној години студија, подразумева оспособљавање студената за васпитно-образовни рад из области ликовног васпитања и у нормалним околностима се реализује у предшколским установама у непосредној интеракцији са децом. У раду су описане примењене нужне измене метода рада, измене студентских задатака као и очекиваних исхода наставе. Анализа резултата студентских радова показала је да је онлајн настава у оквиру овог предмета омогућила учвршћивање одређених теоријских знања студената из области методике ликовног васпитања, док је, очекивано, изостало развијање вештина ефектне педагошке интеракције са децом.

Кључне речи: пандемија COVID-19, методика ликовног васпитања, иницијално образовање предшколских васпитача, онлајн настава, алтернативни приступ настави

An alternative approach to implementing students' practical training in the field of methodology of art education during COVID-19 pandemic

Jovana Đorđević

University of Kragujevac, Faculty of Education, Jagodina, Serbia

Abstract

University teachers in Serbia were not unfamiliar with the use of online space for communication and cooperation with students before the COVID-19 pandemic, but the sudden change in working conditions and the need for an urgent transition to completely online teaching was a great challenge for all educators in 2020. Teachers whose subject courses require direct human contact had an even bigger problem adapting teaching process to the online environment. This paper presents an alternative approach to the teaching process in the course Methodical practicum of art education at the undergraduate studies for preschool teachers at the Faculty of Pedagogical Sciences in Jagodina, as well as its pedagogical effects. This subject course, which is performed in the final year of studies, implies students' training for practical work in the field of art education and in normal circumstances is conducted in preschool institutions in interaction with children. The paper describes changes applied in pedagogical methods, changes in students' assignments and in expected learning outcomes. Students' work results' analysis showed that online teaching within this subject enabled strengthening of students' certain theoretical knowledge in the field of methodology of art education, while, as expected, there was no significant development of skills needed for effective pedagogical interaction with children.

Key words: COVID-19 pandemic, methodology of art education, preschool teacher initial education, online teaching, alternative teaching methods

Наставничка перцепција сарадње са родитељима за време пандемије

Марина Ковачевић Лепојевић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Марија Стојановић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Бранислава Поповић-Ћитић

Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, Србија

Лидија Буквић Бранковић

Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, Србија

Ана Параушић

Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, Србија

Апстракт

Сарадња са родитељима представља значајан аспект наставничке професије. Са променом модалитета рада школа услед пандемије, родитељи постају важни партнери у реализацији образовноаспитних циљева. Циљ рада представља сагледавање кључних аспеката сарадње наставник-родитељ у контексту пандемијског образовања. Онлајн упитник је попунило 817 наставника (84.8% женског пола) из различитих градова у Србији, старости од 23 до 64 године, где су једну трећину чинили наставници разредне наставе. Пошло се од модела Епстајнове (J.L. Epstein) о 6 кључних димензија сарадње са родитељима: родитељство, комуникација, волонтирање, учење, доношење одлука, сарадња са заједницом. Наставници истичу да су у односу на остале димензије најзадовољни комуникацијом коју са родитељима остварују. Две трећине наставника пријављује да је ангажовано око помоћи родитељима како да подрже децу у учењу. Око трећине пријављује подстицање волонтерског ангажовања родитеља као помоћ у учењу, минимално и бивших ученика. Наставници разредне наставе у односу на предметне наставнике учесталије стимулишу родитеље на сарадњу. Трећина наставника ипак сматра да су се односи са родитељима током пандемије погоршали. Дате су препоруке за веће уважавање партнерства са породицом и заједницом и значајнију улогу припрема за сарадњу у склопу образовања и професионалног оспособљавања наставника.

Кључне речи: сарадња са родитељима, основно образовање, пандемија, наставници, Србија

Cooperation with parents during pandemic: teachers' perception

Marina Kovačević

Institute of Educational Research, Belgrade, Serbia

Marija Stojanović

Institute of Educational Research, Belgrade, Serbia

Branislava Popović-Ćitić

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Belgrade, Serbia

Lidija Bukvić Branković

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Belgrade, Serbia

Ana Paraušić

Institute of Criminological and Sociological Research, Belgrade, Serbia

Abstract

Cooperation with parents is an important aspect of the teaching profession. Within teaching modality changes due to the pandemic, parents become important partners in the realization of educational goals. The aim of this paper is to consider the key aspects of parental involvement in the context of pandemic education. Data was collected by online questionnaire at the sample of 817 teachers (84.3% female) from elementary schools in Serbia, age from 23 to 64, one third is consisted of class teachers. Based on Epstein's Framework of Six Dimensions of Parental Involvement: parenting, communication, volunteering, learning at home, decision making, and collaborating with the community, were assessed. In relation to other dimensions, teachers are most satisfied with the communication they have with parents. Two thirds of teachers report that they are engaged in helping parents how to support their children in learning. About a third report encouraging the voluntary involvement of parents as learning volunteers, rarely for former students and their parents. As it was expected class teachers more often stimulate parents for cooperation comparing to subject teachers. One third of teachers, however, believe that relations with parents made worse during the pandemic. Recommendations for establishing greather partnership between school, family and community, and preparing teachers through preservice and inservice education are given.

Key words: cooperation with parents, primary school, pandemic, teachers, Serbia

Стицање методичких компетенција у светлу савремених изазова пандемије на предмету Методика наставе музичке културе – студија случаја

Весна Живковић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Методика наставе музичке културе има задатак да упозна студенте са ефикасним методама рада и да их оспособи да самостално, успешно воде наставу. Како су уживо предавања замењена онлајн форматом, поставља се питање да ли студенти сматрају да је предмет у потпуности испунио своју сврху. У истраживању коришћена је методологија студије случаја. Учествовало је једанаест студената мастер студија на Академији уметности у Новом Саду који су наставу похађали онлајн већину школске 2019/2020 и целу школску 2020/2021 годину. Искази испитаника прикупљени су техником интервјуисања. Истраживање је имало за циљ испитивање ставова студената о оспособљености за самостални рад на предмету Музичка култура, односно идентификацију: 1) побуђености интереса студената за педагошко резонување; 2) развијања музичко педагошке интелигенције, чиме се подразумева да будући наставници интелигентно умеју да употребе и прилагоде своје стручно знање и вештине узрасту ученика из области музичке уметности, као и да умеју да решавају потенцијалне педагошке ситуације; 3) става о занатској обучености, односно о степену савладаности најефикаснијих метода рада на предмету; 4) става о буђењу свести о будућем педагошком позиву. Резултати истраживања указују да је онлајн настава великим делом позитивно утицала на педагошко резонување испитаника. Студенти су се сложили да су се у теорији успешно упознали са свим ефективним методама рада. Усвајање градива би било ипак успешније да су наставу похађали уживо, односно да су имали праксу у школи. Општи закључак произашао из истраживања је да постоји квалитетна основа за рад, али да је изостанак праксе негативно утицао на компетенције будућих наставника.

Кључне речи: професионалне компетенције, методика наставе, учење на даљину

Acquisition of methodological competencies in the light of modern challenges of the pandemic in the Methodology of music education - a case study

Vesna Živković

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

The methodology of music education has the task to acquaint students with effective work methods and enable them to conduct the teaching process independently and successfully. As live lectures have been replaced by online schooling, the question arises as to whether students feel that the course has comprehensively fulfilled its purpose. The case study methodology was used in the research. Respondents' statements were collected using the interview technique. Eleven master's students at the Academy of Arts in Novi Sad participated, who attended classes online for almost two years. The research aimed to examine students' attitudes about the ability to work independently on the subject of Music Education. The task was to identify the arousal of students' interest in pedagogical reasoning and music pedagogical intelligence, which means that future teachers can intelligently use and adapt their professional music knowledge and skills to the age of students in the field of music, as well as be able to solve potential pedagogical situations. With the study, we wanted to identify the mastery of the most efficient methods on the subject and awareness of the future vocation. The research results indicate that online teaching has largely positively influenced the pedagogical reasoning of the respondents. The students agreed that, in theory, they were successfully introduced to all effective teaching methods. However, students would have mastered more successfully the coursework if they had attended classes live, i.e., if they had had an internship at school. The general conclusion from the research is that there is a quality basis for work but that the lack of practice has negatively affected the competencies of future teachers.

Key words: professional competencies, methodology of teaching, distance learning

Могућност примене хибридних илустрација у настави хемије за време Covid-19 пандемије

Агнеш Седлар

Пољопривредна школа са домом ученика Футог, Футог, Србија

Тамара Рончевић

Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Нови Сад, Србија

Душица Родић

Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Нови Сад, Србија

Саша Хорват

Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Нови Сад, Србија

Апстракт

Појавом Covid-19 пандемије, образовање у Републици Србији суочава се са бројним потешкоћама и изазовима. Модели организације наставе мењају се у зависности од услова, од класичног, преко комбинованог до online модела наставе. Хемија као наставни предмет суочава се са проблемом организације лабораторијског рада за ученике у условима online модела наставе. У овом раду биће представљена примена илустративно-графичке методе, уз употребу дигиталних хибридних илустрација које представљају комбинацију реалистичних приказа (фотографије и цртежи) и конвенционалних приказа (структуре супстанци, модели, једначине). Рад се фокусира на дизајнирање дигиталних хибридних илустрација за наставне садржаје који се односе на лабораторијски рад и хемијске експерименте који су предвиђени Програмом наставе и учења хемије у основном и средњем образовању, али се за време Covid-19 пандемије не могу извести у школским лабораторијама и специјализованим учионицама. Примена дигиталних хибридних илустрација пружа могућност за брзо и економично преношење поменутих садржаја путем интернета, а њихова обрада кроз визуелну перцепцију може резултовати ефикаснијим савладавањем наставних садржаја.

Кључне речи: настава на даљину, хемијски експеримент, хибридне илустрације, графички дизајн

Opportunities for using hybrid illustrations in chemistry education during COVID-19 pandemic

Agneš Sedlar

Agricultural High School with dormitory Futog, Futog, Serbia

Tamara Rončević

University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Novi Sad, Serbia

Dušica Rodić

University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Novi Sad, Serbia

Saša Horvat

University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Novi Sad, Serbia

Abstract

Since the beginning of the Covid-19 pandemic, education in the Republic of Serbia has faced numerous difficulties and challenges. The education models change depending on the circumstances, from the classical, through the combined to the online teaching model. Chemistry, as a subject, has the additional problem of organizing laboratory work for students in the online teaching models. This paper will present the application of the illustrative-graphic method, with the use of digital hybrid illustrations that represent a combination of realistic representations (photographs and drawings) and conventional representations (structures of substances, models, equations). The study focuses on the design of digital hybrid illustrations for teaching content related to laboratory work and chemical experiments provided by the Program of Teaching and Learning Chemistry in Primary and Secondary Education, but which cannot be conducted in school laboratories and specialized classrooms during the Covid-19 pandemic. The application of digital hybrid illustrations provides an opportunity for fast and economical transmission of the mentioned content via the Internet and processing the illustrations visually can result in a more efficient acquisition of the teaching content.

Key words: distance learning, chemical experiment, hybrid illustrations, graphic design

Mogućnosti didaktičke podrške samoregulaciji učenja u vreme COVID-a

Aleksandar Stojanović

Univerzitet u Beogradu, Učiteljski fakultet, Beograd, Srbija

Ante Kolak

Univerzitet u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Apstrakt

Epidemija uzrokovana virusom SARS-CoV-2 u velikoj je meri odredila promene u svim segmentima društva, pa tako i vaspitno-obrazovnom sistemu. Obrazovanje na daljinu koje je donedavno bilo rezervisano za područje andragogije, pozicioniralo se u modelima nastave namenjenim osnovnoškolcima i srednjoškolcima. Kao glavni razlog ograničenja primene teorijskih koncepata obrazovanja na daljinu, koje su pre svega bile namenjene tercijalnom obrazovanju, javlja se stepen razvoja učeničke samostalnosti i učeničke samousmerenosti. U radu se razmatra razvojni put samoregulacije iz didaktičkog aspekta i didaktičke komponente samostalnog učenja. Posebnu pažnju u samoregulaciji učenja autori usmeravaju na motivaciju za učenje iz ugla teorije samodeterminacije, te izdvajaju različite oblike regulacije ponašanja učenika. Prikazan je pregled praktičnih implikacija teorije samodeterminacije u nastavnom procesu, a uz faze i područja samoregulisanog učenja naglašava se didaktički balans između radnog i intuitivnog modaliteta. U radu se izlažu i nalazi empirijskih didaktičkih istraživanja pri čemu samoregulaciju učenja analiziraju iz tri perspektive: roditeljske, učiteljske i učeničke. Rad oblikuje didaktičke smernice za obrazovanje u postpandemijsko doba i ostavlja otvorenim pitanje o konfrontaciji autonomije i samoodređenja u nastavnom procesu među njegovim subjektima.

Ključne reči: nastava na daljinu, samostalnost, samousmerenost, motivacija

Possibilities of didactic support for self-regulation of learning during COVID

Aleksandar Stojanović

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Ante Kolak

University of Zagreb, Faculty of Philosophy, Zagreb, Croatia

Abstract

The epidemic caused by the SARS-CoV-2 virus has largely determined changes in all segments of society, including the educational system. Distance education, with recently main application in the andragogy field, has positioned itself in teaching models intended for primary and secondary school students. The key reason for limiting the application of theoretical concepts of distance education, which were primarily intended for tertiary education, is the development level of student independence and student self-direction. The paper discusses the development path of self - regulation from the didactic aspect and the didactic component of independent learning. In the self-regulation of learning, the authors pay special attention to learning motivation from the angle of the theory of self-determination, and single out various forms of regulation of student behavior. An overview of the practical implications of the theory of self-determination in the teaching process is presented, and along with the phases and areas of self-regulated learning, the didactic balance between work and intuitive modality is emphasized. The paper also presents the findings of empirical didactic research, where the self-regulation of learning is analyzed from three perspectives: parental, teacher and student. The paper forms didactic guidelines for education in the post-pandemic period and leaves open the question of the confrontation of autonomy and self-determination in the teaching process among its subjects.

Key words: distance learning, independence, self - direction, motivation

Активно учење о природним појавама у настави на даљину у време Ковид-19 пандемије у Републици Србији

Зорица Веиновић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Јелена Радојичић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

Активно учење о природним појавама у првом циклусу образовања представља конструктиван процес који укључује властито когнитивно и делатно (практично истраживачко) ангажовање ученика. Важно је да ученик има активно искуство – да се „бави“ овим феноменима, уместо да само учи чињенице о њима. Такво учење одговара карактеристикама узраста, релевантно је за квалитетније разумевање природних појава, те развој научне писмености и стимулисање целовитог развоја ученика. У току Ковид-19 пандемије, за ученике основних школа организована је настава на даљину, а часови су емитовани на телевизији. Циљ истраживања био је да утврдимо да ли су и на који начин овако организовани часови наставе природе и друштва били стимулативно окружење за активно учење о природним феноменима. Узорак је било двадесет часова о природним појавама из предмета Природа и друштво за 3. и 4. разред основне школе, доступних на РТС интернет платформи. У протокол за посматрање часова бележили смо присутност и учесталост налога за активно учење: посматрање, практично манипулисање, промишљање и вербализовање запажања и закључака и примену наученог. Подаци су затим анализирани квалитативно. Уз доминантно презентовање информација и објашњавање појмова од стране учитеља, на свим часовима су најучесталији налози за подсећање на претходно знање и искуство, док су остали наведени налози недовољно заступљени. Резултати истраживања могу допринети креирању базе квалитетнијих часова и материјала за наставу (природе и друштва) на даљину.

Кључне речи: активно учење, природне појаве, настава природе и друштва, настава на даљину, Ковид-19 пандемија

Active learning about natural phenomena using the distance education during the Covid-19 pandemic in the Republic of Serbia

Zorica Veinović

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Jelena Radojičić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Active learning about natural phenomena during the first cycle of primary education represents a constructive process that includes pupils' own cognitive and learning-by-doing (hands-on) engagement. In learning about natural phenomena, it is important for pupil to have an active experience – to “do and deal with” the subject, instead of just learning the facts. This learning is adapted to suit the age-specific characteristics of pupils. It is also relevant for the better understanding of natural phenomena, as well as for development of pupils' scientific literacy and for stimulating their comprehensive development. During the Covid-19 pandemic, distance education was organized for primary school pupils. The classes were broadcasted on TV. The aim of our research was to determine whether and in what ways Science and Social Studies distance education classes were stimulating environment for the active learning. Samples used for this research were twenty of the Science and Social Studies subject classes for 3rd and 4th grade that included natural phenomena, available on the RTS internet platform. We used class-observation protocol to record the presence and frequency of the tasks for active learning. These include: observation, hands-on practice, thinking over and verbalization of perceptions and conclusions, applying knowledge. Subsequently the data were analysed qualitatively. The most frequent tasks for pupils in all classes were the ones to recall prior knowledge and experience, used with predominant presentation of information and explanation of concepts by teachers, whilst other above listed assignments were insufficiently represented. Research results can contribute to the creation of repositorium of better-quality lessons and materials for distance (Science and Social Studies) education.

Key words: active learning, natural phenomena, teaching Science and Social Studies, distance education, Covid-19 pandemic

Од непосредне ка онлајн настави: часови књижевности за млађи узраст у ТВ школи

Валерија Јанићијевић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Република Србија

Бојан Марковић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Република Србија

Бојана Маринковић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Република Србија

Апстракт

У Републици Србији је због пандемије изазване вирусом COVID-19 у једном периоду постојала искључиво онлајн настава, а потом комбинација онлајн и непосредне наставе. Онлајн настава реализована је путем телевизијских часова и различитих информатичких програма и платформи (Вајбер, Гугл учионица, Тимс, Зум и друго). Предмет овог истраживања су часови књижевности у млађим разредима који се налазе у бази Моја школа на порталу РТС Планета. У циљу сагледавања оваквог вида наставе, његових могућности и ограничења врши се тематска и садржинска анализа архивског материјала: 1. на који начин се обликују садржаји у оквиру наставе књижевности; 2. које се методе и поступци користе у презентовању садржаја; 3. од ког тумачења књижевног текста се полази и којим питањима се оно постиже; 4. која књижевна знања су укључена у реализацију наставних јединица, како се преносе и проверавају; 5. на који начин се остварује интеракција, подстиче мотивација и стваралаштво код ученика. У раду се одговара и на питање колико материјали похрањени у бази Моја школа могу бити коришћени у настави иначе. Закључује се да се проблеми у класичној настави књижевности (као што су свођење текста на једну поруку или једну идеју, наглашавање васпитне улоге књижевности у смислу пожељног понашања ученика, једносмерност у тумачењу) огледају и у ТВ школи и поједини су само додатно наглашени.

Кључне речи: ТВ школа, телевизијски часови, разредна настава књижевности, наставни програм, књижевни текст

From in-person to online classes: early school grades' literature courses in TV school

Valerija Janićijević

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Bojan Marković

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Bojana Marinković

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

Due to the outbreak of Covid19, online classes were the only form of classes held in the Republic of Serbia for a period of time, which later led to combining physical attendance of classes with online courses. Online courses took place on television, as well as on several social network platforms (Viber, Google Classroom, MS Teams, Zoom, etc.). The main subject of this research were literature courses in the early school grades, which can be found in the My School section of the RTS Planet website. With the goal of examining this form of teaching, as well as its possibilities and features, a detailed analysis of archive materials is conducted in several ways: 1. The ways of presenting the literature courses content; 2. The methods used in content presentation; 3. What kind of analysis of literary texts is used and which methods are used to obtain it; 4. Which other literary content is used for the realization of teaching units, as well as the way in which that content is passed on and examined; 5. The ways of enabling the overall student interaction and motivation. The research also answers the question of possible further use of My School materials in teaching. It has been concluded that some of the literary courses' problems (such as presenting a text in a form of a single idea or notion; emphasizing the purpose of literature in the students' behavior development; a one-way analysis form) can also appear in the TV courses, with some of them being even more highlighted.

Key words: TV school, television courses, online literary courses, teaching program, literary texts

Мотивација, анксиозност и самоефикасност ученика у ТВ настави

Љиљана Плазинић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

У првом таласу (март-јун 2020) затварања школа изазваног пандемијом COVID-19, већина земаља користила је ТВ наставу (UNICEF, 2020) ради повећања доступности образовања ученицима који немају приступ дигиталним уређајима и алатима. О ученичком доживљају учења у ТВ настави постоје тек малобројне студије, старијег датума, са контрадикторним налазима. Циљ овог истраживања, спроведеног у оквиру шире студије, је да утврди дескриптивне показатеље мотивације за учење, предметне самоефикасности и анксиозности ученика у учењу предмета природних и друштвених наука током часова ТВ наставе. Узорак чини 1908 ученика, од 1. до 8. разреда основне школе који су попунили упитнике већ коришћене на српским узорцима ученика: адаптирани упитник академске мотивације (Šarčević, 2015); и предметне самоефикасности и анксиозности (OECD, 2013). На основу вредности аритметичких средина и теоријских вредности скале (распона 1-5) можемо закључити да су ученици у просеку веома самоефикасни ($M = 4,03$; $SD = 0,79$) и интринзички мотивисани ($M = 3,89$; $SD = 0,95$), слабо анксиозни ($M = 1,87$; $SD = 0,81$) и амотивисани ($M = 1,75$; $SD = 0,80$) и умерено инструментално мотивисани ($M = 2,80$; $SD = 0,77$). Добијени резултати пружају основу за поређење са подацима добијеним на истим инструментима током регуларне наставе ради утврђивања ефеката кризе на испитиване доживљаје.

Кључне речи: ученички доживљај, ТВ настава, мотивација, анксиозност, самоефикасност

Motivation, anxiety and self-efficacy of students in TV instruction

Ljiljana Plazinić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

In the first wave (March-June 2020) of school closures induced by the COVID-19 outbreak, most countries used TV instruction (UNICEF, 2020) to increase the availability of education to those students who do not have access to digital devices and tools. There are only a few older studies of the students' experience of learning in TV instruction, with contradictory findings. This research, conducted as part of a broader study, aims to determine descriptive indicators of learning motivation, subject self-efficacy, and students' anxiety in learning science and humanities subjects during TV classes. A sample of 1908 students from primary and lower secondary schools participated in the research, filling out questionnaires already used on Serbian samples: adapted Academic Motivation Scale (Šarčević, 2015); and Subject self-efficacy and anxiety scales (OECD, 2013). Based on the values of the means and theoretical range of assessment scales (1-5), we can conclude that students are on average very self-efficient ($M = 4.03$; $SD = 0.79$) and intrinsically motivated ($M = 3.89$; $SD = 0.95$), weakly anxious ($M = 1.87$; $SD = 0.81$) and amotivated ($M = 1.75$; $SD = 0.80$), and moderately instrumentally motivated ($M = 2.80$; $SD = 0.77$) and relatively high. The obtained data provide a basis for comparison with the data obtained on the same instruments during regular classes in order to determine the effects of the crisis on the examined experiences.

Key words: students' perception, TV instruction, motivation, anxiety, self-efficacy

XII

СОЦИО-ЕМОЦИОНАЛНИ АПЕКТИ
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ ПРОЦЕСА

SOCIO-EMOTIONALNI ASPEKTI
VASPITNO-OBRAZOVNOG PROCESA

SOCIO-EMOTIONAL ASPECTS OF THE
EDUCATIONAL PROCESS

Повезаност осећаја припадности школи са позитивним развојним исходима ученика

Марија Стојановић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Бранислава Поповић-Ћитић

Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, Србија

Лидија Буквић Бранковић

Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, Србија

Марина Ковачевић Лепојевић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Апстракт

Осећај припадности школи најчешће се дефинише као мера у којој се ученици осећају лично прихваћеним, поштованим, укљученим и подржаним од стране других актера школског окружења. Током последње деценије интензивирани су напори истраживача ка испитивању утицаја осећаја припадности школи на различите аспекте функционисања ученика. У циљу сагледавања повезаности осећаја припадности школи са развојним исходима ученика, спроведен је систематски преглед доступне научне литературе. Анализирани су резултати аналитичких и метааналитичких студија, објављени на српском или енглеском језику, у периоду од 2015. до 2022. године. Претражене су базе: Google Scholar, KoBSON, PsycINFO и Academia.edu. На основу квалитативног сажимања истраживачких налаза, утврђено је да осећај припадности школи позитивно корелира са нивоом академске мотивације, академског постигнућа, задовољства школом и самоефикасности, што консеквентно превенира различите видове проблема у школовању. Додатно, осећај припадности школи показује се предиктивним за нижи ниво интернализованих и екстернализованих проблема, те виши ниво просоцијалног понашања, социо-емоционалних компетенција и општег благостања ученика. Изведени налази о ефектима осећаја припадности школи на позитивне развојне исходе ученика упућују на оправданост примене потврђено ефективних приступа и интервенција усмерених на унапређивање осећаја припадности школи.

Кључне речи: осећај припадности школи, позитивни развојни исходи, ученици, систематски преглед литературе

The relationship between sense of school belonging and positive developmental outcomes for students

Marija Stojanović

Institute of Educational Research, Belgrade, Serbia

Branislava Popović-Ćitić

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Belgrade, Serbia

Lidija Bukvić Branković

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Belgrade, Serbia

Marina Kovačević Lepojević

Institute of Educational Research, Belgrade, Serbia

Abstract

Sense of school belonging is most often defined as the extent to which students feel personally accepted, respected, included and supported by other actors in the school environment. Over the last decade, researchers' efforts to examine the impact of school affiliation on various aspects of student functioning have intensified. In order to understand the connection between the sense of school belonging and the developmental outcomes of students, a systematic review of the available scientific literature was conducted. The results of analytical and meta-analytical studies, published in Serbian or English, in the period from 2015 to 2022, were analyzed. Databases searched: Google Scholar, KoBSON, PsycINFO and Academia.edu. Based on a qualitative summary of research findings, it was found that the sense of school belonging is positively correlated with the level of academic motivation, academic achievement, school satisfaction and self-efficacy, which consistently prevents various types of problems in schooling. In addition, the sense of school belonging proves to be predictive for the lower level of internalized and externalized problems, and the higher level of prosocial behavior, socio-emotional competencies and general well-being of students. Derived findings on the effects of the sense of school belonging on the positive developmental outcomes of students indicate the justification of the application of proven effective approaches and interventions aimed at improving the sense of school belonging.

Key words: sense of school belonging, positive developmental outcomes, students, systematic review of the literature

Утицај лидерских вештина предавача на успех ученика

Коста Лекић

Мегатренд универзитет, Факултет за пословне студије, Београд,
Србија

Апстракт

Циљ рада је проучавање различитих облика у којима се лидерске вештине срећу код предавача, као и утицаја ових вештина на ефикасност образовног процеса – тј. на успех ученика. У току рада, лидерске вештине се дефинишу и деле у две поткатегије – вештине „у учионици“ и оне „изван учионице“. Кроз индуктивну анализу бројних елемената „ефикасног предавања“, доказаних кроз радове многих теоретичара, проучава се ефекат оба ова типа лидерских вештина на успех ученика. Резултати анализе показују да су лидерске вештине предавача значајно позитиван допринос образовном процесу. Вештине „у учионици“ чине час динамичнијим и мотивишу ученике да се потруде највише што могу. Са друге стране, вештине „изван учионице“, тачније тзв. предавачко лидерство (теацхер леадерсхип) (учешће предавача у одлучивању о стварима које се тичу образовног процеса), дају прилику предавачима да у образовни процес унесу измене за које сматрају да ће га учинити ефикаснијим, у складу са њиховим искуством „из прве руке“. Коначно, може се закључити да су лидерске вештине значајне за предаваче, и да их треба развијати, неговати и подстицати.

Кључне речи: лидерство, лидерске вештине, вештине предавача, теацхер леадерсхип, образовни процес

The effect of the leadership skills of the teacher on the success of the students

Kosta Lekić

Megatrend University, Faculty of Business Studies, Belgrade, Serbia

Abstract

The aim of this paper is to examine the various forms leadership skills can take in a teacher, as well as the influence of those skills on the efficiency of the educational process – that is, on the success of the students. Along the course of the paper, the leadership skills are defined and divided into two sub-categories – the “in-the-classroom” and the “outside-the-classroom” ones. Through the inductive analysis of the numerous elements of “effective teaching”, proven through the works of many theorists, the effect of both these types of leadership skills on the success of the students is examined. The results of the analysis show the leadership skills of the teacher to be a significantly positive contributor to the educational process. The “in-the-classroom” skills make the class more dynamic and motivate the students to make an effort to work as well as they can. On the other hand, the “outside-the-classroom” leadership skills, more precisely the so-called teacher leadership (the participation of the teachers in the decision-making concerning the educational process) gives a chance to the teachers to make changes in the educational process which they feel would make it more efficient, based on their first-hand experience. Finally, it can be concluded that leadership skills are important for teachers, and should be developed, nurtured and encouraged.

Key words: leadership, leadership skills, teacher skills, teacher leadership, educational process

Повезаност школске климе и образовних постигнућа ученика: Преглед истраживања

Маша Ђуришић

Висока школа социјалног рада, Београд, Србија

Весна Жунић-Павловић

Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Београд, Србија

Апстракт

Школска клима је мултидимензионалан и комплексан конструкт који се односи на квалитет и карактер школског живота. Претходна истраживања потврђују да је школска клима повезана с образовним и психосоцијалним исходима код ученика. У овом раду дат је преглед новијих истраживања ове проблематике с циљем да се утврди повезаност између кључних димензија школске климе (академска, социјална и физичка) и образовних постигнућа ученика. Анализиране су студије објављене у периоду 2012–2021. године које су биле доступне преко електронског претраживача Конзорцијума библиотека Србије за обједињену набавку КОБСОН сервиса. Критеријуми за одабир студија били су: да се бар једна варијабла односи на школску климу, бар једна на образовна постигнућа, да обухвата популацију деце школског узраста. Након извршеног прегледа литературе за анализу је издвојено 7 најутицајнијих метааналитичких студија. Најважнији резултати студија обухваћених анализом су: између школске климе и образовних постигнућа постоји позитивна веза слабог до умереног интензитета; све три димензије школске климе су значајно повезане с образовним постигнућима ученика; демографске карактеристике ученика и карактеристике заједнице у којој се налази школа утичу на јачину везе између школске климе и образовних постигнућа. На основу презентованих емпиријских налаза може се закључити да је школска клима значајна за унапређивање образовних постигнућа ученика. У складу с тим, дате су препоруке за будућа истраживања и за праксу.

Кључне речи: образовна постигнућа, преглед, ученици, школа, школска клима

The relationship between school climate and students' educational achievements: A review of research

Maša Đurišić

College of Social Work, Belgrade, Serbia

Vesna Žunić-Pavlović

University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Belgrade, Serbia

Abstract

The school climate is a multidimensional and complex construct related to the quality and character of school life. Previous research confirms that the school climate is linked to educational and psychosocial outcomes in students. This paper provides an overview of recent research on this issue in order to determine the relationship between key dimensions of the school climate (academic, social and physical) and educational achievements of students. The studies published in the period 2012–2021, which were available through the electronic search engine of the Consortium of Libraries of Serbia for the unified procurement of COBSON services, were analyzed. The criteria for the selection of studies were: that at least one variable refers to the school climate, at least one to educational achievements, to include the population of school-age children. After reviewing the literature, the 7 most influential meta-analytical studies were selected for analysis. The most important results of the studies included in the analysis are: there is a positive relationship of low to moderate intensity between the school climate and educational achievements; all three dimensions of the school climate are significantly related to students' educational achievements; the strength of the link between the school climate and educational achievements is influenced by the demographic characteristics of students and the characteristics of the community in which the school is located. Based on the presented empirical findings, it can be concluded that the school climate is important for improving the educational achievements of students. Accordingly, recommendations are given for future research and practice.

Key words: educational achievements, overview, students, school, school climate

Рефлексије комуникационих компетенција као основе за изграђивање социјалне компетенције ученика

Мирсада Зукорлић

Универзитет у Београду, Учитељски факултет, Београд, Србија

Апстракт

У раду су представљени резултати теоријске анализе међусобне условљености нивоа развијености комуникационих компетенција и социјалне компетенције ученика. Од школе се очекује да свој начин рада са ученицима прилагоди новим потребама, како би се из низа индивидуалних и социјалних способности (потенцијали) развили поједини сегменти као капацитет за социјалну успешност, односно као социјална компетентност. Један такав сегмент је комуникацијска компетентност. У том смислу, указаћемо на то да развијеност комуникационих компетенција ученика чини основу за развој способности које су повезане са њима и које се на њих надовезују: социјалне, радне, професионалне, акционе, креативне, интелектуалне... Развијеност социјалне компетенције ученика увек подразумева да он има изграђене (усавршене) комуникационе компетенције, јер без њих не би могао да се афирмише у социјалном окружењу. Рад има за циљ да се идентификују и анализирају одређени аспекти комуникационих компетенција (садржајни, ниво интеракције и емоционални) и њихов утицај на развој социјалне (интерперсонална) компетенције ученика. У прилог томе, дајемо и препоруке за повећање ефикасности рада школе у циљу унапређивања социјалних компетенција ученика.

Кључне речи: комуникационе компетенције, социјална компетенција, школа као социјални контекст

Reflections of communication competencies as a basis for building students' social competence

Mirsada Zukorlić

University of Belgrade, Teacher Education Faculty, Belgrade, Serbia

Abstract

The paper presents the results of the theoretical analysis of the interdependence of the level of development of communication competencies and social competence of students. The school is expected to adapt its way of working with students to new needs, in order to develop certain segments from a number of individual and social abilities (potentials) as a capacity for social success, ie as social competence. One such segment is communication competence. In that sense, we will point out that the development of students' communication competencies is the basis for the development of skills related to them and related to them: social, work, professional, action, creative, intellectual ... The development of students' social competencies always means that he has built (perfected) communicative competencies, because without them he would not be able to affirm himself in the social environment. The paper aims to identify and provide insight into certain aspects of communication competencies (content, level of interaction and emotional) to the social (interpersonal) competence of students. In addition, we give recommendations for increasing the efficiency of school work in order to improve the social competencies of students.

Key words: communication competencies, social competence, school as a social context

Утицај пандемије ковида-19 на емоционалне и васпитно-образовне процесе у породицама адолесцената Србије и Црне Горе

Борислав Ђукановић

Универзитет Доња Горица, Факултет примијењене психологије,
Подгорица, Црна Гора

Енита Чустовић

Универзитет у Сарајеву, Факултет политичких наука, Одсјек за
журналистику/комуникологију, Сарајево, Босна и Херцеговина

Апстракт

Пандемија ковида-19 довела је до поремећаја у економским, социјалним и психолошким аспектима свакодневног живота породица и појединаца. У овој експлоративној студији на узорку од 2705 адолесцената из Србије и 1123 из Црне Горе аутори су применом електронске анкете поредили породичне односе, емоционални и социјални живот, као и школске проблеме адолесцената/адолесценткиња пре и у току Пандемије. Посебно конструисан инструмент за потребе овог истраживања садржавао је три питања о породичним односима и седам питања о афективном животу адолесцената/адолесценткиња пре и у току Пандемије. Односи између родитеља и адолесцената и укупни породични односи били су у току Пандемије значајно бољи у две петине случајева. Иако у мањој мери, побољшање су пријавили у смањењу емоционалних и школских проблема и повећању социјалних контаката. Око половине на свих десет питања казали су да су односи остали исти. Аутори ове позитивне резултате објашњавају већом индивидуалном и групном резилијентношћу условљеном појачаном породичном кохезијом, као и већом емоционалном и социјалном подршком родитеља адолесцентима/адолесценткињама у две државе током пандемије ковида-19.

Кључне речи: Ковид-19, адолесценти/адолесценткиње, породични односи, емоционални проблеми, резилијентност

The impact of the Covid-19 pandemic on emotional and educational processes in the families of adolescents in Serbia and Montenegro

Borislav Đukanović

University of Donja Gorica, Faculty of Applied Psychology, Podgorica, Montenegro

Enita Čustović

University of Sarajevo, Fakultet političkih nauka, Department of Communication and Journalism, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Abstract

The Covid-19 pandemic has led to disruptions in the economic, social and psychological aspects of the daily lives of families and individuals. In this research, carried out on a sample of 2705 adolescents from Serbia and 1123 from Montenegro, the authors used an electronic survey to compare family relationships, emotional and social life, as well as school problems of both male and female adolescents before and during the Pandemic. The instrument created for the needs of this research, in addition to basic socio-demographic and socio-economic issues, contained three questions on the relationship between fathers and adolescents, mothers and adolescents and overall family relationships before and during the Pandemic. Parent-adolescent relationships and overall family relationships were significantly better during the Pandemic in two-fifths of cases. Although to a lesser extent, improvements have been reported in reducing emotional and school problems and increasing social contacts. About half of all ten questions said relations remained the same. The authors explain these positive results by greater individual and group resilience due to increased family cohesion, as well as greater emotional and social support of parents to adolescents in the two countries during the Covid-19 pandemic.

Key words: Covid – 19, adolescents, family relationships, emotional problems, resilience